
**KALUSTEKIERRÄTYKSEN TEHOSTAMINEN-
Pakilan työkeskuksessa Lean filosofian avulla**

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö
Kestävän kehityksen koulutusohjelma

Forssa, kevät 2016

Oma Allekirjoituksesi

Petri Rantasuo

Forssa
Kestävän kehityksen koulutusohjelma
Ympäristösuunnittelija (AMK)

Tekijä	Petri Rantasuo	Vuosi 2016
Työn nimi	Kalustekierrätyksen tehostaminen Pakilan työkeskuksessa Lean-filosofian avulla	

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö käsittelee Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden alaisen Pakilan Työkeskuksen huonekalunkierrätyksen tehostamista. Työ perustuu työnantajan tarpeisiin kehittää toimintaa kestävän kehityksen näkökulmasta. Työn teoreettisena pohjana toimii Lean-teoria virtauksen tehostamisesta ja hukkan poistamisesta.

Opinnäytetyö esittelee Työkeskuksessa Leanin työkalujen avulla toteutettuja konkreettisia toimenpiteitä sekä isompaa uudistusta, intrapohjaista kierrätystoria, jonka avulla soten kaikki virastot ja yksiköt voivat luovuttaa ja vastaanottaa kierrätettyjä kalusteita tehokkaalla ja yksinkertaisella tavalla.

Tässä työssä osoitetaan, miten Lean-teoria soveltuu myös Pakilan Työkeskuksen kaltaiseen toimintaympäristöön ja miten yksinkertaisilla muutoksilla järkiperäistetään työympäristöä ja parannetaan työskentelyolosuhteita. Opinnäytetyö osoittaa kuitenkin, että isompien uudistusten kohdalla, tässä tapauksessa intranetin luominen, vaatii pitkäjänteistä ja järjestelmällistä työtä muutosten aikaansaamiseksi. Työssä osoitetaan myös, että uusien työkalujen käyttöönotto vaatii tuekseen oman erikoisyksikön opastamaan, istuttamaan toimintatapoja ja valvomaan kierrätyksen toteutumista.

Työssä osoitetaan konkreettinen esimerkki siitä, miten Leanin avulla tehdyt muutokset pohjustivat onnistunutta ja tehokasta kalustekierrätystä silloin kun tarve kalusteille osoittautui kiireelliseksi ja Metsälän vastaanottokeskuksen perustaminen tuli ajankohtaiseksi.

Toiminnallisen opinnäytetyöni toteutin syksyn 2015 ja syksyn 2016 välisenä aikana. Tämä tutkimus pohjautuu operatiiviseen toimintaan ja työpaikalla tehtyihin havaintoihin.

Avainsanat Kestävä kehitys, kiertotalous, jätelain etusijajärjestys, Lean-filosofia, muutosvastarinta

Sivut 38 s+ liitteet 18 s

Forssa
Degree Programme in Sustainable Development

Author

Petri Rantasuo

Year 2016

Subject of Bachelor's thesis The optimisation of furniture recycling at Pakila työkeskus by means of Lean philosophy.

ABSTRACT

This thesis covers the optimisation of furniture recycling at Pakila Työkeskus, which is a part of Helsinki social and health department. The thesis is based on the employer's need to develop their operations from the point of view of sustainable development. The Helsinki City social and health department's furniture recycling is tied to the waste law priority orders, the environmental program which is part of the social and health services reform and guidance for handling movable goods in storage. The theoretical base supporting this thesis is Lean theory for the optimisation of flow and reducing losses.

This thesis introduces the concrete actions related to the work environment and product recycling practices which are undertaken at Pakilan Työkeskus using Lean tools as well as broader reforms such as intranet based recycling marketplace where all social and health office units can donate and receive used furniture in an efficient and simple manner.

It is pointed out in this thesis, how point out in this thesis, how Lean theory is also suitable for demanding and diverse operational environments, such as Pakilan Työkeskus and how by simple changes working environments can be optimised and working conditions improved. However, this thesis points out that as for bigger reforms, in this case, intranet creation, requires persistent and structured work to achieve meaningful change. Taking into use tools related to recycling becomes demanding in a large operating environment where employees' division of responsibilities regarding recycling is not specified in detail and the willingness to recycle is also affected by employees' different interests.

The author points out in the present thesis that taking new tools into use in a big organisation requires its own special unit to guide, embed procedures and to monitor fulfilment of recycling.

A concrete example of the changes made with the help of Lean theory and practices is also pointed out in this thesis. The theory and practices provided a basis for successful and efficient furniture recycling when the need for

recycled furniture be-came urgent after the establishment of Metsälä reception centre in late 2015. In the winter 2015 a massive surge of asylum seekers reached Finland's shores and reception centers were established in very short order and in accordance with tight time schedules to which Helsinki city and Pakilan Työkeskus were committed.

This functional thesis was undertaken during the autumn 2015 and spring of 2016 and is based on operative activity and observations made at the work-place.

The length of the abstract is 2 page.

Keywords Sustainable Development, waste law priority orders, Lean-philosophy, resistance to change and circulation economy

Pages 38 p. + appendices 18 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
1.1	Tavoitteet.....	2
1.2	Menetelmät.....	2
1.3	Työn toteuttamisen ongelmat.....	2
1.4	Työn rajausta.....	3
2	HELSINGIN KAUPUNKI.....	3
2.1	Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden keskus.....	3
2.2	Pakilan työkeskus.....	4
3	HELSINGIN KAUPUNKI JA KESTÄVÄ KEHITYS.....	6
3.1	Kestävä kehitys.....	6
3.2	Ympäristöjohtaminen ja ympäristöohjelmat.....	8
3.3	Kestävä kehitys hankinnoissa.....	9
3.4	Jätelaki.....	11
3.5	Kiertotalous.....	12
4	LEAN-FILOSOFIA.....	13
4.1	Lean historia.....	13
4.2	Leanin soveltaminen ja menetelmät.....	14
4.3	Lean-työkalut ja menetelmät.....	15
4.3.1	Imuohjaus.....	15
4.3.2	Arvovirtakuvaus.....	15
4.3.3	Viisi kysymystä.....	16
4.3.4	Kanba.....	17
4.3.5	5S.....	18
4.4	Toiminnan kehittäminen Lean-teorian avulla.....	18
4.5	Lean-teoria Suomessa.....	19
5	PAKILAN TYÖKESKUS JA KESTÄVÄ KEHITYS.....	20
6	ARVOT, ARVOVIRTAKUVAUS JA KEHITTÄMISKOHTEET.....	21
7	MUUTOKSIA 5S:N AVULLA.....	23
7.1	Hyllyjärjestelmät.....	24
7.1.1	Myymälä.....	25
7.1.2	Myytyjen tuotteiden merkitsemiseen ei ollut yhtenäistä käytäntöä.....	27
7.1.3	Tavaroiden ja huonekalujen hinnoittelu oli epäyhtenäinen.....	27
7.1.4	Arvokkaita pitkän elinkaaren omaavia tuotteita ei tunnistettu.....	28
8	MATERIAALIVIRRAT JA KIERRÄTYKSEN ONGELMAKOHDAT.....	28
8.1	Tavaravirrat.....	28
8.2	Huonekalukierrätyksen ongelmakohtia.....	29
9	LEAN-TEORIA VERKOSSA.....	29

9.1	Kierrätyksen ongelmat soten tasolla	30
9.2	Metsälän vastaanottokeskus	31
10	PROJEKTIN TULOKSIA	33
11	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	34

Liite 1	SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTON YMPÄRISTÖOHJELMA 2015 – 2018
Liite 2	KÄYTTÖÄ VAILLA OLEVAN IRTAIMISTON KÄSITTELY
Liite 3	HELSINGIN KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMINTAOHJELMA
Liite 4	AGENDA 21
Liite 5	JÄTEMAKSUT
Liite 6	KIERRÄTYSTORI

1 JOHDANTO

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston hallinnoimissa kiinteistöissä vanhentuneen kaluston sijoittaminen uudelleen muodostaa ongelman. Vanhentunut tai epäkäytännölliseksi osoittautunutta kalustoa kuljetetaan Pakilan työkeskukseen, mutta osa päätyy myös suoraan kaatopaikalle. Näin tapahtuu esimerkiksi laitosten ja virastojen muuttojen yhteydessä tai toimintojen siirtyessä uusiin tiloihin. Uudet tilat saattavat olla valmiiksi kalustettuja tai tilaa onkin vähemmän. Luonnollisesti myös trendit ja kaupungin linjaukset vaikuttavat kiinteistöjen huonekalujen uusimiseen. Sähköiset työpöydät ovat tehneet vanhoista työpöydistä hyödyttömiä. Työnkuva ja ergonomia ovat muuttuneet ja yhä useampi työntekijä haluaa seistä työnsä ääressä. Toisaalta huonekaluja saatetaan tarvita kiireellisellä aikataululla äkillisten muutosten vuoksi. Tästä esimerkkinä viimeaikainen vastaanottokeskuksien nopea perustaminen

Väärin sijoitetut huonekalut merkitsevät kaupungille taloudellisia menetyksiä ja rasitetta. Kun käyttökelpoisia huonekaluja sijoitetaan väärin, menetetään niiden hankkimiseen, tuotantoon, jakeluun ja kulutukseen käytettyä työvoimaa ja muita resursseja.

Huonekalujen kierrätystä ohjaavat Helsingin kaupungin kestävän kehityksen periaatteet, ympäristöohjelmat mutta myös EU:n jätelaki ja taustalla vaikuttaa myös visiot kiertotaloudesta. Viime kädessä se, muodostuuko huonekaluista ongelma vai resurssi riippuu niiden käsittelytavoista ja kierrätysväylistä. Pakilan työkeskus on keskeinen toimija Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden huonekaluhankinnoissa, valmistamisessa ja kierrättämisessä. Pakilan Työkeskuksella on kuitenkin rajoitetut tilat. Työkeskukseen ei ole mahdollista varastoida isoja määriä huonekaluja tai täyttää tilojaan kiertoon kelpaamattomilla huonekaluilla. Pakilan Työkeskuksen toiminta pohjautuu pääsääntöisesti kuntouttavaan toimintaan ja näin ollen työntekijöiden suureen vaihtuvuuteen. Huonekalujen kierrätys tapahtuu haasteellisessa toimintaympäristössä. Kierrätyksen tehostaminen edellyttää hyvin organisoitua työympäristöä ja työntekijöille suunnattuja selkeitä toimintaohjeita. Helsingin kaupungin asettamat ekologiset tavoitteet ja jätelain säädösten kiristymisen luovat tarpeen huonekalukierrätykseen liittyvien toimenpiteiden jatkuvalla kehittämisellä ja tehostamisella myös Pakilan Työkeskuksessa.

Opinnäytetyöni toisessa osiossa esittelen Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden ja kalustekierrätyksen operatiivisen toimijan Pakilan työkeskuksen sekä Helsingin kaupungin kestävän kehityksen periaatteita, jätelakia, kiertotaloutta ja kestävän hankintojen ohjeistuksia. Neljännessä osiossa keskityn työni teoreettiseen pohjaan.

Viidennessä osuudessa esittelen Pakilan Työkeskuksessa toteutettua projektia ja niitä käytännön toimenpiteitä joilla kalustekierrätystä on tehostettu. Lopuksi esitän projektin lopputulokset johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotuksen. Toiminnallisen opinnäytetyöni toteutan työnantajani Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden pyynnöstä. Työni valvojana

toimi Pakilan työkeskuksen vastaava työnjohtaja Piiu Merivirta von Helens.

Sanaa kierrätys käytetään usein tarkoittamaan tuotteen tai tavaran uudelleenkäyttöä tai uudelleenkäytön valmistelua. Sanasta on tullut yleisnimi alan terminologiaan. Hyvänä esimerkkinä kierrätystermin käytöstä on sen käyttö yrityksen nimessä. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskuksen englanninkielinen käännös Metropolitan Area Reuse Centre Ltd eli Pääkaupunkiseudun Uudelleenkäyttökäytös Oy. Pääkaupungin Kierrätyskeskus oy on toiminnassaan kuitenkin pääsääntöisesti keskittynyt nimenomaan tavaran uudelleenkäyttöön, eikä kierrätykseen eli tuotteen jalostamiseen toiseen muotoon. Tässä opinnäytetyössä käytän kuitenkin termiä kierrätys sen yleisessä merkityksessä. Tällä termillä tarkoitan niin huonekalujen uudelleenkäyttöä sellaisenaan kuin myös niiden kierrätystä sanan alkuperäisessä merkityksessä, eli huonekalujen hyödyntämistä muuhun kuin niiden alkuperäiseen tarkoitukseen. Olen tehnyt tietoisin valinnan terminologian selkeyden vuoksi.

1.1 Tavoitteet

Työni tavoitteena on esitellä huonekalujen kierrätyksen liittyvien toimintojen tehostamiseen ja kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä Pakilan Työkeskuksessa, mutta myös niitä toimenpiteitä, jotka helpottavat Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden kaikkien toimipisteiden ja virastojen mahdollisuuksia huonekalujen kierrättämiseen tai vastaavasti käytettyjen huonekalujen hankkimiseen, niin että ympäristöohjelmassa asetetut tavoitteet saavutettaisiin.

1.2 Menetelmät

Työni on luonteeltaan toiminnallinen opinnäytetyö ja se perustuu käytännössä toteutettuihin toimenpiteisiin. Tehdyt toimenpiteet pohjautuvat sovelletusti Lean-filosofiaan eli ajatukseen hukkan vähentämisestä ja virtauksen pullonkaulojen tunnistamisesta ja tätä kautta työn tehostamiseen. Työni olen toteuttanut yhteistyössä Pakilan työkeskuksen kierrätyksestä vastaavien työntekijöiden kanssa. Työni olen toteuttanut Pakilan työkeskuksessa elokuusta 2015 syyskuun 2016 välisenä aikana.

1.3 Työn toteuttamisen ongelmat

Lean-teorian perusteellinen toteuttaminen ja läpivienti ei aikataulun puitteissa ollut mahdollinen tavoilla, joissa kaikki työntekijät olisivat osallistuneet muutosprosessin ideointiin ja työesteiden tunnistamiseen. Useiden työntekijöiden osallistamista projektiin rajoitti työsuhteiden määräaikaisuus.

1.4 Työn rajaus

Työni on rajattu tarkastelemaan huonekalunkierrätyksen tehostamista Pakilan työkeskuksen kontekstista ja niitä kierrätykseen liittyviä alueita, joissa työkeskus on keskeisenä toimijana. Työni pääpaino on työskentelyolosuhteiden järkipäristämisessä ja huonekalujen kierron nopeuttamisessa. Huonekalunkierrätyksen asiakkuuden olen rajannut sisäisiin asiakkaisiin. Työni kontekstissa sisäinen asiakkuus tarkoittaa sosiaali- ja terveystyöviraston alaisia toimijoita sekä Pakilan Työkeskuksen työntekijöitä. Kuntouttavassa työssä olevien työsuhde on yhtä kuin kaupungin asiakas. Pakilan kontekstissa olen tietoisesti rajannut prosessin läpivientiin liittyvien ongelmien ja muutosten tunnistamiseen liittyvät keskustelut koskemaan vain työnjohtoa ja vakituista henkilökuntaa. Perustelen valintaani sillä, että vakituudessa työssä heillä on kokonaisvaltainen näkemys työhön ja työntekijöiden suoriutumiseen. Tämän prosessin puitteissa ei ollut mahdollista osallistaa suurta työntekijäryhmää.

2 HELSINGIN KAUPUNKI

Helsingin kaupunki on Suomen suurin työnantaja, jonka palveluksessa on noin 38.000 eri alojen ammattilaista jotka toimivat 31 eri virastossa ja liikelaitoksessa. Kaupungilla on noin 2.000 tehtävänimikettä, yleisimpiä ammatteja ovat sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatuksen ammatit. (Helsingin kaupunki 2016e.)

2.1 Helsingin sosiaali- ja terveystyövirasto

Helsingin sosiaali- ja terveystyövirasto palvelee 15.000 ammattilaisen voimin kaikkia helsinkiläisiä yli 400 osoitteessa eri puolilla Helsinkiä käyttäen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämiseen 2,1 miljardia euroa vuodessa. Viraston toiminnassa noudatetaan Helsingin kaupungin eettisiä arvoja, kuten asukaslähtöisyyttä, oikeudenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta ja yrittäjämielisyyttä. Toimintaa ohjaa myös taloudellisuus ja turvallisuus sekä ekologisuus. Sosiaali- ja terveystyövirasto jakautuu kuuteen eri osastoon. Nämä osastot ovat terveys- ja päihdepalvelut, sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut, henkilöstö- ja kehittämispalvelut, talous- ja tukipalvelut, tietohallinto- ja viestintäpalvelut sekä perhe- ja sosiaalipalvelut. Helsingin sosiaali- ja terveystyövirastosta käytetään lyhennettä sote. (Strategiasuunnitelma vuosille 2014-2016 n.d.)

Sosiaali- ja terveystyöviraston hankinnat, eli sisäiset ja ulkoiset palvelujen sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot muodostavat yli 40 % kaupungin menoista. Hankintojen arvo koko konserni huomioiden on 2,4 miljardia euroa vuodessa. Lähes puolet hankinnoista kohdistuu näin ollen sosiaali- ja terveystyövirastoon. (Helsingin kaupunki 2015d, 8.) Sosiaali- ja terveystyöviraston kalustehankinnoissa ja -kierrätyksessä keskeinen toimija on Pakilan Työkeskus.

2.2 Pakilan työkeskus

Pakilan työkeskuksen historia sai alkunsa vuonna 1969 kun silloisiin huoltolautakunnan työtupiin perustettiin korjausosasto työtoimintaa tarvitseville miehille. Työkeskus siirtyi nykyisiin toimitiloihinsa Länsi-Pakilan Jakokunnantielle vaiheittain vuosina 1983–1985. Pakilan työkeskuksen toiminta-ajatus on järjestää kalustealan tehtävissä ja siihen liittyvissä tukitehtävissä erilaisia työllistymistä edistäviä palveluita, kuten kuntouttavaa työtoimintaa, työelämävalmennusta, palkkatukityötä, yhdyskuntapalvelua ja työsuhteista työtä. Työkeskuksen perimmäinen tavoite on kuitenkin aina ollut kuntoutus. Työkeskuksessa on koettu, että mielekäs työ on tärkeää työntekijöiden motivaation kannalta. (Kallinen 2011, 2.)

Nykyisin Pakilan työkeskus kuuluu Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysviraston perhe- ja sosiaalipalvelu osastoon. Tämä osasto huolehtii mm. työllistymisestä, kuntouttavasta työtoiminnasta sekä maahanmuuttajapalveluista. (Helsingin kaupunki 2011a.)

Pakilan työkeskus kunnostaa ja kierrättää kaupungin virastojen ja laitosten kalusteita (Kuva 1). Työkeskuksessa on kunnostettu kalusteita niin päiväkoteihin kuin Finlandia-taloon. Työkeskuksen saapuvista kaupungin poistokalusteista huomattava osa kunnostetaan Pakilassa uudelleen käyttöön. Ylijäävä tavara myydään yksityisille työkeskuksen varastomyymälässä.

Kuva 1. Kunnostettu työtuoli, odottaa uutta käyttäjää. (Kuva: Petri Rantasuo)

Vuosittain työkeskukseen tulee kalusteita virastoista ja laitoksista hieman yli 20.000 kappaletta. Tästä määrästä uudelleenkäyttöön sellaisenaan tai kunnostettuna saatiin esimerkiksi vuonna 2014 lähes 14.000 kappaletta.

Työkeskuksessa käyttökelpottomaksi osoittautuneista tavaroista käytetään vielä käyttökelpoiset osat ja materiaalit uudelleen tuotantoon (Kuva 2). Uusiomateriaalista on valmistettu jo pitkään esim. päiväkoteihin ja tarhoihin pihatarvikkeita ja kalusteita. (Helsingin kaupunki 2011a.)

Kuva 2. Vanha telttasänky muuttui kolmipyöräksi. (Kuva: Piiu Merivirta von Hellens)

Työkeskus valmistaa myös huomattavan määrän uusia kodinkalusteita. Kalustetuotanto on suunnattu sosiaaliviraston sisälle niin, että työkeskus valmistaa lähes kaikki toimeentulotukiasiakkaille myönnettävät kodin peruskalusteet noin 7.000 kpl vuodessa. Tuotannossa korostetaan kalusteiden toimivuutta ja kestävyyttä. Niiden tulee olla myös laadukkaita ja muotoilultaan ajanmukaisia niin, että ne eivät leimaa käyttäjiään. työkeskus antaa myös ilmaisia neuvoja kalusteasioissa kaupungin yksiköille laajaan kokeemukseensa perustuen. (Helsingin kaupunki 2011a.)

Julkisisten hankintojen kilpailuttamisessa on varattu oma osionsa myös työkeskuksille. Hankintojen varaaminen työkeskuksille: ”Hankintayksikkö voi rajoittaa tarjouskilpailuun osallistumisen työkeskuksille tai vastaaville yksiköille taikka varata hankinnan toteuttamisen tapahtuvaksi työohjelmien yhteydessä, jos asianomaisten työntekijöiden enemmistö on vammaisia,

”jotka eivät vammansa luonteen tai vakavuuden vuoksi voi harjoittaa ammattitoimintaa tavanomaisissa olosuhteissa. Hankintailmoituksessa on ilmoitettava sopimuksen olevan varattu työkeskuksille tai työohjelmien yhteydessä toteutettavaksi.” (Laki julkisista hankinnoista 348. 2, 14§.)

Alusta alkaen Pakilan työkeskuksen tuotanto on nähty kuntouttavan toiminnan ohella keinona säästää kaupungin kalustekustannuksissa. Vaikeina taloudellisina aikoina tämä näkökulma on korostunut. Kestävän kehityksen arvot ovat kuitenkin korostuneet. Kaupungin toiminnassa. Pakilan Työkeskuksen toimintaan liitetään yhä enenevässä määrin ympäristönäkökulma. Luonnonvarojen, neitseellisten materiaalien ja energian säästö ovat tänään toiminnan keskeisiä arvoja. Kuntouttava työtoiminta puolestaan tukee osaltaan kaupungin kestävän kehityksen sosiaalista ja kulttuurista aspektia.

3 HELSINGIN KAUPUNKI JA KESTÄVÄ KEHITYS

Helsingin kaupunki on toiminnassaan sitoutunut kestävään kehitykseen. Kestävää kehitystä toteutetaan ympäristöjohtamisessa ja -ohjelmissa mutta myös hankintaohjeissa. Kestävän kehityksen tavoitteita ja velvoitteita on kirjattu Suomen lainsäädäntöön. Kierrätyksen näkökulmasta jätelaki on näistä keskeisin. Kierrätys on myös toimintaa, joka toteuttaa kestävään kehitykseen sisältyvää kiertotalouden periaatteita.

3.1 Kestävä kehitys

Helsingin kaupunki sitoutui Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen tavoitteisiin vuonna 1995 allekirjoittamalla Aalborgin asiakirjan (Liitteet 3, 4) ja sitoutumalla laatimaan paikallisen kestävän kehityksen toimintaohjelman. Valtioneuvoston asettama Suomen kestävän kehityksen toimikunta määritteli vuonna 1995 kestävän kehityksen periaatteen seuraavasti:

”Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, kansallisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet.” (Liite 3). Määritelmä tarkoittaa myös sitä, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.

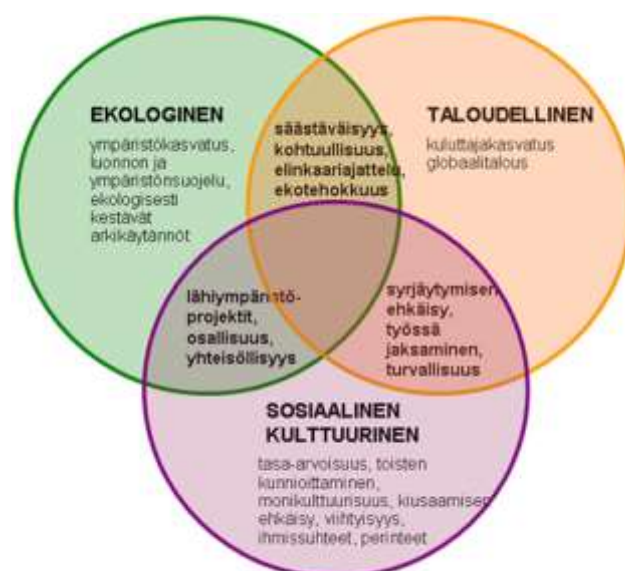
Kestävä kehitys voidaan jakaa neljään osa-alueeseen taloudelliseen, ekologisteen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen, kaikki osa-alueet ovat sidottuja toisiinsa ja vaikuttavat toimintaan yli osa-alueiden. (Ympäristöministeriö 2015.)

Taloudellisen kestävän kehityksen perusta on maltillinen ja pitkäjänteinen talouspolitiikka, joka ei perustu velkaantumiseen eikä luonnonvarojen hävittämiseen ja on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua. Yhteiskunnan keskeisten toimien perusedellytys on kestävä talous ja pitkäjänteinen talouspolitiikka joka luo paremmat olosuhteet kansalliselle hyvinvoinnille ja sen parantamiselle. Kestävää talous helpottaa kohtaamaan tulevaisuuden haasteet ja mahdollisuudet, kuten väestön ikääntymisestä johtuvat kasvavat

sote-menot ja antaa mahdollisuuden uusien ideoiden ja projektien kehittämiseksi sekä mahdollisuuden kestäväen kehityksen investoinneille. (Ympäristöministeriö 2015.)

Kestäväen kehityksen perusedellytys on luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttäminen sekä liiketoiminnan, ekonomisen ja aineellisen toiminnan sopeuttaminen luonnon kestäkykyyn pitkäjänteisesti. Ekologisen kestävyden kannalta on alueellisen toiminnan lisäksi toimittava yhteistyössä globaalisti, sillä ongelmat ovat yhteisiä. Ekologisen kestäväen kehityksen kannalta on nopea toiminta, ennaltaehkäisy sekä varovaisuusperiaatteen noudattaminen todella tärkeää. Ympäristön tilan huonotumista estävien toimien lykkäämistä ei voi perustella tieteellisen näytön puuttumisella tai vetoamalla kustannuksiin. Arvioinnit kuten riskit, haitat ja kustannukset tulisi suorittaa ennen toimiin ryhtymistä. Ensisijaisesti haitat tulisi ehkäistä ennalta ja niiden torjuminen synty lähteillä. Haittojen aiheuttamat kustannukset tulee periä niiden aiheuttajilta. (Ympäristöministeriö 2015.)

Sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävydessä ydinkysymyksenä on taata hyvinvoinnin mahdollisuuksien siirtyminen tuleville sukupolville. Hallitsematon väestönkasvu, köyhyys, sukupuolten välinen tasa-arvo, koulutuksen järjestäminen ovat ruoka- ja terveydenhuollon ohella globaaleja sosiaalisen kestävyden ongelmia, joilla on vaikutuksia ekologiseen ja taloudelliseen kestävyteen (Kuvio 1). Näiden ongelmien ratkaiseminen vaatii sekä akuutteja että pitkäjänteisiä toimia sekä yksittäisiltä valtiolta että kansainväliseltä yhteisöltä. Ekonomisen ja muu yhteiskunnallinen kehittyminen parantaa kansalaisten hyvinvointia ja vaikuttaa kestäväen kehitykseen edistymiseen sekä luo puitteet yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle. (Ympäristöministeriö 2015.)

Kestäväen kehityksen ulottuvuudet. Kuva: Suomen ympäristöopisto SYKLI

Kuvio 1. Suomen ympäristöopisto. Kestäväen kehityksen ulottuvuudet. Viitattu 8.6.2016. Saatavissa <http://www03.edu.fi/aineistot/keke/yleistietoa/kestavakehitys.htm>

3.2 Ympäristöjohtaminen ja ympäristöohjelmat

Kestävän kehityksen ollessa kaupungin kehittämisen lähtökohtana Helsingin kaupungin valtuusto julkaisi vuonna 2002 säädöksen, jonka mukaan ympäristöjohtaminen on integroitava kaikkien virastojen ja laitosten johtamisjärjestelmään. Ympäristöjohtamisella tarkoitetaan organisaation järjestelmällistä toimintaa sen ympäristövaikutusten hallinnan parantamiseen. Ympäristöjohtaminen on myös tapa säilyttää ympäristöasioiden hallinta ja jatkuva parantaminen osaksi muuta johtamista. (Pieni opas Helsingin Ympäristöjohtamisesta 2010, 4.)

Ympäristöjohtaminen on sidottu Helsingin kaupungin strategiaohjelmaan, joka kertoo kaupungin kehittämisen suunnan (Kuvio 2). Vuoden 2009–2012 strategiaohjelmassa ympäristöasiat liittyvät Itämeren suojeluun, ilmastoasioihin, energiapolitiikkaan, liikenteen kehittämiseen ja hankintojen ympäristöasioihin. Samassa ohjelmassa on myös kirjattu kaikki hallintokunnat ja tytäryhteisön koulutus kestävien hankintojen tekemiseen. Vuoden 2013–2016 Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa puolestaan ekologisuus mainitaan arvona ja tavoitteiksi toimivan Helsingin alle on kirjattu tavoite kaupungin toiminnan kestävydestä ja tehokkuudesta. Päämääränä on ympäristövastuullinen liiketoiminta ja ympäristönäkökulman huomioon ottamisen osuus kaupungin hankinnoissa. (Helsingin kaupunki 2013b, 3.)

Kuvio 2. Strategiaohjelma kaavio muodossa. Viitattu 26.9.2016. Saatavissa www.hel.fi/strategiaohjelma

Ympäristöjohtamiseen liittyy kiinteästi myös organisaation ympäristöohjelma. Ympäristöohjelmalla pyritään vähentämään haitallisia ympäristövaikutuksia ja kehittämään ympäristöasioiden hallintaa. Helsingin kaupungilla ympäristöohjelmalla tarkoitetaan ohjelmaa, joka perustuu alkukartoituksessa määriteltyihin merkittäviin ympäristönäkökohtiin. Se pitää sisällään vähintään seuraavat osat: ympäristötavoitteet, toimenpiteet niiden toteuttamiseksi, ympäristöohjelman toteuttamisen vastuut ja toteuttamisen aikataulun. (Pieni opas Helsingin kaupungin ympäristöjohtamisesta 2010, 12.) Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksella on oma ympäristöohjelma vuosille 2015–2018. (Liite 1) Yleisten säästötoimenpiteiden lisäksi, Pakilan Työkeskuksen velvoitteeksi on kirjattu huonekalukierrätyksen lisääminen ja intranetin käyttöönotto huonekalujen kierrätykseen liittyen. Helsingin kaupunki ohjeistaa myös tavaroiden poistoon. (Liite 2)

3.3 Kestävä kehitys hankinnoissa

Kestävä julkinen hankinta määrittellään menettelyksi, jossa hankittavissa tavaroissa, palveluissa tai rakennusurakoissa on vastaaviin tavanomaisiin vaihtoehtoihin nähden pienemmät elinkaaren ympäristövaikutukset sekä eettiset ja sosiaaliset vaikutukset. (Helsingin kaupunki 2015d, 6.)

Arvot eivät kuitenkaan aina ole toteutuneet kaupungin toiminnassa. Helsingiläiset muistavat Helsingin kaupungin entisen sosiaalijohtajan Paavo Voutilaisen. Voutilainen sai kyseenalaista julkisuutta tilaamalla toimistoonsa design huonekaluja (Kuva 3) yli 70.000 eurolla ilman kilpailutusta. (Talous-sanomat 2009; Yle 2009.)

Kuva 3. Yle Helsinki. Sosiaalijohtajan kuuluisat kalusteet. Viitattu 6.5.2016. Saattavilla. http://yle.fi/uutiset/tassa_ovat_sosiaalijohtajan_kalusteet/5327796

Väärinkäytösten ja kalustehankintoihin käytettyjen suurten rahasummien jälkeen kaupungin on palautettava kaupunkilaisten usko itseensä vastuullisena toimijana.

Kestävissä hankinnoissa on kyse myös esimerkkinä toimimisesta ja markkinoihin vaikuttamisesta. Kaupungin tehtävänä on luoda arvoja ja toimia kierrätyksen edelläkävijänä ja esimerkkinä. Arvot edustavat organisaation etiikkaa. Ne kertovat, mihin organisaatiossa uskotaan, mikä on hyvää, mikä pahaa. Jotta arvot toteutuisivat, ne on jalostettava normeiksi, organisaation jäseniä sitoviksi toimintaohjeiksi. (Kauppinen 2002, 19–21.)

Helsingin kaupunki suurena julkisena hankkijana voi vaikuttaa markkinoiden kehittymiseen ympäristömyönteiseen ja sosiaalisesti kestävään suuntaan, samalla toimien esimerkkinä muille. Kestävien hankintojen onnistumisessa on tärkeää käydä vuoropuhelua palveluiden ja tuotteiden toimittajien kanssa, jotta tuotteita ja palveluja pystyttäisiin yhdessä kehittämään mahdollisimman kestäviksi. Helsingissä tehdään myös paljon sisäistä hankintaa yhteistyösopimuksilla virastojen kesken, myös näissä tapauksissa vuoropuhelu ja yhdessä kehittäminen on erittäin tärkeää. (Helsingin kaupunki 2015d, 6.)

Helsingin kaupungin kestävien hankintojen oppaassa (2015, 6.) todetaan myös, että hankintojen avulla voidaan samanaikaisesti säästää rahaa, huomioida hankinnan sosiaalinen kestävyys sekä suojella ympäristöä, kun otetaan huomioon hankinnan elinkaarikustannukset. Kestävä hankinta politiikka ei aina merkitse ympäristöystävällisempien tuotteiden ostamista, vaan se voi merkitä myös sitä, että ostetaan yksinkertaisesti vähemmän ja kierrätetään tarpeettomaksi jääneet tavarat esim. oman organisaation sisällä.

Helsingin kaupungin hankintastrategia (2011, 8.) painottaa myös kestävästä kehitystä ja vastuullisuutta hankinnoissa. Strategiassa todetaan, että Kansalaisten arvopohja on muuttunut ja paine esim. sosiaalisesti kestävien hankintojen lisäämistä kohtaan on suuri. Kestävällä hankinnalla tarkoitetaan sosiaalisten, ekologisten ja eettisten näkökohtien sisällyttämistä julkiseen hankintatapahtumaan ja-päätöksiin. Strategian mukaan julkinen sektori ryhtyy kansallisten linjausten mukaisesti edistämään nykyistä ripeämmin kestävä kehityksen huomioivia hankintoja. Valtioneuvosto teki 8.4.2009 asiasta periaatepäätöksen, jonka tavoitteena on vähentää julkisen sektorin ympäristökuormitusta ja ilmastovaikutuksia. Periaatepäätöksen mukaan on viimeistään vuonna 2015 kaikissa valtion keskushallinnon hankinnoissa otettava ympäristönäkökulma huomioon.

Helsingin kaupunki toteuttaa kestävästä kehitystä myös ekotukihenkilötoiminnalla. Jokaisella työyhteisöllä on koulutettu ekotukihenkilö. Ekotuki on toimintamalli ympäristöasioiden huomioimiseksi työpaikoilla. Työyhteisöihin nimetään ja koulutetaan ekotukihenkilöitä, jotka toiminnallaan edistävät ympäristön huomioon ottamista, ohjaten ja opastaen muita työyhteisön jäseniä. (Helsingin kaupunki 2015c.)

Helsingin kaupungin hankintojen strategista ja poliittista ohjausta käsitellään kaupungin hankintastrategian lisäksi seuraavissa strategioissa ja toimintaohjelmissa:

- Helsingin hankintastrategiatyöryhmän raportti 2010
- Helsingin elinkeinostrategia 2007
- Helsingin seudun innovaatiostrategia 2005
- Energiapoliittiset linjaukset 2013
- Helsingin ympäristöpolitiikka 2005–2008
- Pääkaupunkiseudun ilmastostrategia 2030
- Hallintokuntien hankinta- ja palvelustrategiat

Irtaimistolla on kuitenkin elinkaarensa ja kestävän kehityksen näkökulmasta silloin järkevintä on sen poisto Kaupunginjohtajan päätöksellä (2001) myös irtaimiston poistoon on annettu ohjeistus:

“Irtaimisto on poistettava käytöstä, mikäli se on vanhentunut ja haittaa tehokasta toimintaa, sen korjaaminen on epätaloudellista, sen käyttöaste on muuttunut epätaloudelliseksi tai sitä ei työturvallisuuden vuoksi tai muusta syystä voida käyttää tarkoitetulla tavalla. Tällaista irtaimistoa ei saa tarpeettomasti varastoida, vaan se on poistettava mahdollisimman nopeasti. Irtaimiston poistamisen yhteydessä on varmistuttava, että mm. atk-laitteissa olevat tiedot hävitetään asianmukaisesti. Nämä ohjeet koskevat kaikkea irtaimistoa riippumatta siitä onko kysymyksessä irtaimistorekisterissä, erillisrekisterissä, käyttöomaisuus- tai varastokirjanpidossa käsitelty irtaimisto tai kiinteistön irrotettava tarpeistoesine.” (Liite1)

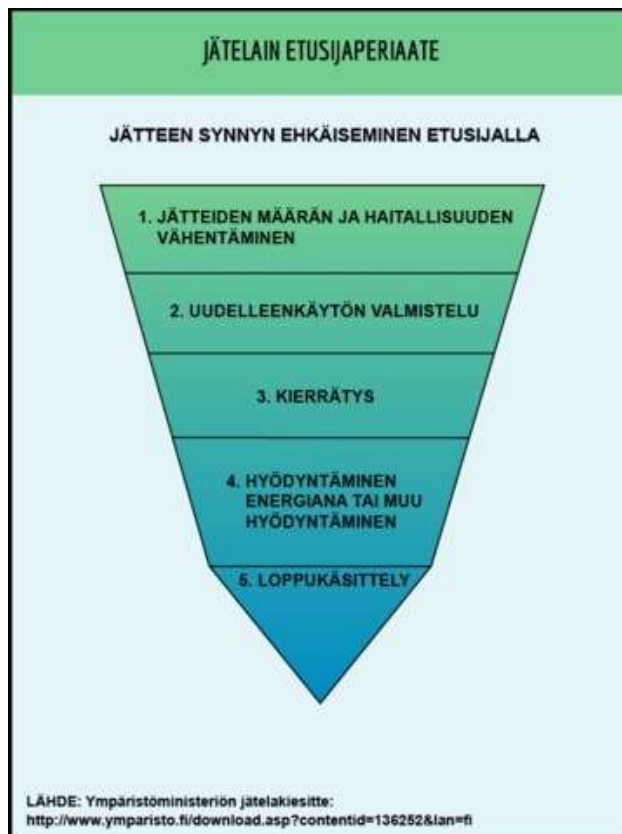
3.4 Jätelaki

Luonnollisesti Helsingin kaupungin kestävän kehityksen näkökulma koskien kierrätystä on alisteinen lainsäädännölle. Kestävän kehityksen tavoitteita ja velvoitteita on kirjattu Suomen lainsäädäntöön koko 1990-luvun ajan. Vuosina 1992–2000 kestävä kehitys termi on kirjattu yhteensä 20 lakiin tai asetukseen. (Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelma 2003, 8.)

”EU:n direktiiveihin pohjautuva Suomen uusi jätelaki 646/2011 on kierrättämiseen ohjaavaa. Loppusijoitukseen (kaatopaikalle) jäte voidaan sijoittaa vain, jos sen hyödyntäminen ei ole teknisesti mahdollista tai kannattavaa.” (Destaclean 2016.)

Lain ensisijainen tarkoitus on materiaalien tehokas ja säästeliäs käyttö. Tuotteiden elinkaarta pyritään pidentämään joko käyttämällä tuote uudelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan (uudelleenkäyttö) tai valmistamalla siitä uusioraaka-aine tai uusiotuote (uusiokäyttö). Jätelain mukaan jäte on pyrittävä ensisijaisesti hyödyntämään materiaalina ja vasta toissijaisesti energiana (Kuva 4). (Destaclean 2016.)

”Pitkän aikavälin tavoitteena on tehdä EU:sta kierrätysyhteiskunta, jossa pyritään minimoimaan jätettä ja saattamaan syntyvä jäte uusiokäyttöön. EU:n viisiportaisen jätehierarkian mukaan jätteen synnyn ehkäisy on jätehuollon kannalta ensisijainen ja jätteen vieminen loppusijoitukseen (kaatopaikalle) viimeinen toimenpide (Kuva 4).” (Destaclean 2016.)

Kuva 4. Ympäristöministeriön jätelakiesite. Jätelain etusijaperiaate. Viitattu 8.3.2016. Saatavissa https://peda.net/yhdistykset/bmol-ry/koulutus/eyy/yhteinen_ymparisto/jatteet

3.5 Kiertotalous

Kiertotalous on resurssien järkevämpää ja kestävämpää käyttöä. Malli, johon talouskasvu aiemmin perustui, ei sovellu globaalin maailman tarpeisiin. Tulevaisuutemme ei voi rakentua kertakäyttökulutukselle. Useat luonnonvarat ovat rajallisia ja niitä tulisi käyttää taloudellisemmin ja luontoa kunnioittaen. Resurssien järkevä uudelleenkäyttö ja kierrätys ovat myös yritysten taloudellisen edun mukaista. Kiertotaloudessa pyritään prosessin tehokkuuteen, kierron parantamiseen ja hukan minimointiin. Kiertotalous tähtää jätteettömään yhteiskuntaan jossa materiaalit pysyvät kierrossa ja uusiutumattomat luonnonvarat korvataan uusiutuvilla. (Euroopan komissio 2015.)

Kiertotaloudessa tuotteiden ja materiaalien arvo pyritään säilyttämään mahdollisimman pitkään, jätteet minimoidaan, resurssit pidetään kierrossa silloinkin, kun tuotteen käyttöikä on päättynyt. Pyrkimyksenä tulisi olla niiden uudelleenkäyttö. Kiertotalouden toivotaan tuovan uusia työpaikkoja ja investointeja. Tämä tuo myös markkinoille uusia innovaatioita ja tuotteita, jotka ovat kestävämpiä ja säästävät materiaaleja sekä rahaa. (Euroopan komissio 2015.)

4 LEAN-FILOSOFIA

4.1 Lean historia

Lean pohjautuu Toyotan tuotanto systeemiin TPS (Toyota Production System), jolla tarkoitetaan Toyotan sisäistä tuotantofilosofiaa, jota on kehitelty lähes 100 vuotta. Lean on asiakaslähtöinen prosessijohtamisen malli. Leanin yksinkertaisena perusajatuksena on virtauksen maksimointi ja hukkan poistaminen. (Karjalainen n.d.a.)

Lean-filosofia perustuu just-in -time ajatukseen. Tämä tarkoittaa, että luodaan tuotantoon virtaus karsimalla kaikki varastot ja tuottamalla vain sitä, mitä asiakas haluaa. Jokaisen yksittäisen tuotteen tulee “virrata” tuotannon läpi.” (Modig & Åhlström 2013, 71.)

Toisen maailmansodan jälkeen Japanissa oli resurssipula niin maasta, teknologiasta, raaka-aineista kuin rahoituksesta. Resurssipulan johdosta Toyota kiinnitti huomion tuotannon virtaustehokkuuteen. (Modig & Åhlström 2013, 71.)

”Resurssipulan ensimmäinen seuraus Toyotalla oli se, että haluttiin tehdä oikeita asioita: valmistaa tuotetta, jonka asiakas halusi. Asiakkaiden tarpeita kartoitettiin kolmen kysymyksen pohjalta; mitä asiakas haluaa, milloin asiakas haluaa tuotteen, millaisia määriä sitä halutaan? Toyota kehitti nk. imuohjausjärjestelmän, joka tarkoitti, ettei autoa valmistettu, ennen kuin siitä oli saatu tilaus. Kun asiakas tilasi auton, tilausta koskevat tiedot kulki-
vat vastavirtaan läpi koko tuotantoprosessin. Näin varmistettiin materiaalin riittävyys, määrä ja ajoitus myös tuotantoprosessissa. Tämä takasi arvon muodostumisen asiakkaalle läpi koko tuotantoketjun.” (Modig & Åhlström 2013, 72.)

”Resurssipulan toinen seuraus oli pyrkimys tehdä asiat oikein varmistamalla valmistettujen tavaroiden tehokas jakelu. Tarkoituksena oli välttää sitomasta toimintaa liikaa pääomaan keskeneräisten tai valmiiden tuotteiden muodossa. Tavoitteena oli edetä nopeasti raaka-aineiden hankinnasta tuotteen valmistamiseen, tuottamiseen ja maksun saamiseen.” (Modig & Åhlström 2013, 74.)

”Kyetäkseen toteuttamaan imuohjausjärjestelmän Toyota kuvasi koko tuotantoprosessin. Ulkoisten asiakkaiden tarpeet antoivat alkusysäyksen pit-

källe arvoa tuottavien toimintojen ketjulle. Tämän asiakaskeskeisen tarkastelutavan myötä Toyotan tavoitteeksi tuli maksimoida prosessin läpäisevä virtaus: nopea informaatiovirtaus yhteen suuntaan ja nopea tuotevirtaus toiseen suuntaan. Toyota ei halunnut keskeneräisten tuotteiden välivarastoa, vaan pyrki karsimaan kaiken, mikä voisi hidastaa virtausta läpi prosessin. Kaikki tehottomuuden tai ”hukan” muodot, jotka eivät lisänneet tuotteeseen arvoa, kitkettiin pois virtaustehokkuuden takaamiseksi.” (Modig & Åhlström 2013, 74-75.)

”Yrityksessä määriteltiin seitsemän erilaista hukan muotoa. Yhteistä niille oli se, että ne jarruttivat tuotantovirtausta eivätkä tuottaneet arvoa sen paremmin tuotteelle kuin asiakkaallekaan.” (Modig & Åhlström 2013, 75.)

”Näitä hukan muotoja olivat; tarpeeton tuotanto, turha odottelu, tarpeettomat materiaalien ja tuotteiden kuljetukset, tarpeeton työ, tarpeeton varastointi, tarpeettomat työntekijöiden liikkumiset ja liikkeet, tarpeettomat virheet, työn tekeminen uudelleen tai päällekkäin.” (Modig & Åhlström 2013, 75.)

TPS on hyvin tunnettu käsite länsimaissa ja esikuva monille organisaatioille. Länsimaiset tutkijat alkoivat kiinnostua 1980-luvun lopussa kiinnostua Toyotan toimintamallista. Kiinnostuksen pohjalta syntyi käsite Lean, Vaikka Leanin käsite on luotu Toyotan lähtökohdista, Lean ja TPS ovat kaksi eri käsitettä.

4.2 Leanin soveltaminen ja menetelmät

Modig ja Åhlström (2013) toteavat, että Lean on yksinkertaisimmillaan yrityksen tai organisaation toimintastrategia, asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi joka korostaa resurssitehokkuuden sijaan virtaustehokkuutta.

Kouri (2010) puolestaan näkee Leanin toimintamalliksi, jonka tavoitteena on organisaation tuottavuuden parantaminen poistamalla arvoketjusta ja tuotannosta kaikki turhan ja keskittymällä asiakasarvon lisäämiseen ja tuottamiseen. Mallia käytetään tuotannon organisointiin ja sen jatkuvaan kehittymiseen. Kouri (2010) toteaa, että mallin on tarkoitus koskettaa koko organisaatiota, työntekijästä aina ylimpään johtoon saakka. Lean-toimintamallissa toteuttamiseen ja sen noudattamiseen kaikessa toiminnassa osallistuvat ja sitoutuvat sekä työntekijät että työnantaja. Organisaation toimintaa kehitetään paikan päällä, siellä missä toiminta tapahtuu tai palvelun arvo muodostuu. Leanin avulla toimintaan pyritään tuomaan tarkoituksenmukaisuutta, järkevyyttä, käytännöllisyyttä ja täsmällisyyttä asiakkaan näkökulmasta ajateltuna sekä selkeyttämään ja yksinkertaistamaan toimintaa yrityksen näkökulmasta. (Kouri 2010, 6-7.)

Kourin (2010) mukaan Leanin tarkoituksena on

- parantaa työskentelyolosuhteita
- antaa työntekijöille mahdollisuus osallistua kehitystyöhön
- parantaa yrityksen kilpailukykyä
- toiminnan ohjaaminen oikeiden asioiden tekemiseen.

ja sen tarkoituksena ei ole

- toimia kustannusten säästöohjelmana
- hakea pienempää riippuvuutta työntekijöistä
- siirtyä liukuhihnatyöhön
- vähentää työn mielekkyyttä
- karsia kaikesta.

Leanin toteutus on kuitenkin riippuvainen toimintaympäristöstä. Tietyissä yhteydessä toteutettu Lean-menetelmät eivät välttämättä toimi toisessa yhteydessä. Yrityksen tai organisaation pohjalla täytyy olla arvot, periaatteet ja menetelmät. Toimintatavat ja toimintamuodot määrittävät sen, miten Leania sovelletaan käytäntöön. Modig & Åhlström (2013,144.) ovatkin todenneet, että Leanin toimintastrategian toteuttamisessa ei ole tärkeintä, miten virtausta parannetaan, vaan että sitä parannetaan.

4.3 Lean-työkalut ja menetelmät

Leaniin on aikojen kuluessa syntynyt kuitenkin suuri joukko työkaluja, joilla pyritään saavuttamaan Leanin mukaisia tavoitteita. Näitä työkaluja ovat mm. imuohjaus, VSM arvovirtakuvaus, viisi kysymystä, Kanba, ja 5S. Työkalujen avulla paikallistetaan hukkaa ja löydetään tuotannon heikkoudet. Sillä esimerkiksi nähdään, missä tehdään turhaa työtä eli lisäarvoa tuottamatonta työtä. Työkalulla pystytään myös ehkäisemään ja poistamaan välivarastoja sekä löytämään mahdolliset valmistuksen pullonkaulat.

4.3.1 Imuohjaus

Imuohjauksella pyritään eliminoimaan Lean-toiminnon keskeisintä hukkaa ylituotantoa. Imuohjaus on periaate, jonka mukaan tuotetta ei aleta tekemään ennen kuin on saatu tilaus. Sen vastakohta on työntöohjaus, jossa tuotteita valmistetaan välittämättä kysynnästä. (Toyotan tuotantojärjestelmä ja sen merkitys liiketoiminnalle 2014,18.)

Oleellisia imuohjauksen hyötyjä ovat asiakaslähtöisyyden lisääminen ja pienemmät varastot sekä tuotantopuolelta materiaali-ohjauksen yksinkertaistaminen, tuotannon läpäisyajan lyhentäminen sekä tuotannon selkeytyminen ja parantunut jousto. (Kouri 2010.)

4.3.2 Arvovirtakuvaus

Arvovirtakuvausta (Value Stream Map) käytetään virtauksen esteen tunnistamiseen ja priorisointiin. Oikeiden ongelmien tunnistaminen ja niiden ratkaiseminen on keskeistä tehokkuuden ja nopeuden nostamisessa. Yksi pe-

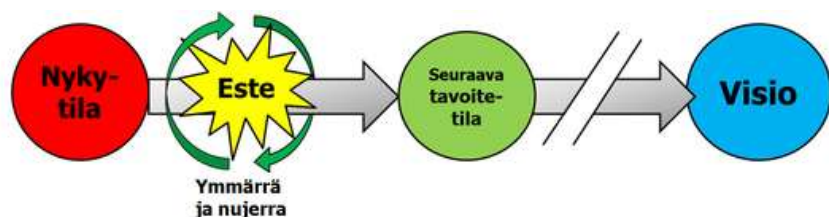
rustavaa laatua oleva Lean periaatteista on systeeminäkemys arvon virtauksessa. Toimintaa arvioidaan toisin sanoen asiakkaan näkökulmasta horisontaalisesti eikä yritysnäkökulmasta. Arvovirtaus (value stream) on kokonaisjaksoaika (tai läpimenoaika), joka kuluu, kun asiakas esittää tilauksen/tarpeensa ja saa sen käyttöönsä tai tyydytettyä. Tämä aika pyritään saamaan niin lyhyeksi kuin mahdollista. (Karjalainen. n.d.b.)

4.3.3 Viisi kysymystä

Viisi kysymystä (Kuvio 3) tarjoaa ajatusmallin, jolla erilaisia tilanteita lähestytään ja parannetaan.

Viisi kysymystä ovat seuraavat:

1. Minne halutaan päästä? (Haaste - Lean Visio)
2. Missä ollaan nyt, mikä on todellinen tila nyt?
3. Mikä on välitavoite, mitkä esteet estävät meitä nyt saavuttamasta tavoitetta?
4. Mitä toimenpiteitä tarvitaan toteutukseen ja mikä on seuraava askel?
(Seuraavan PDCA-syklin alku)
5. Miten ratkaisen ongelmat? Milloin voimme nähdä, mitä olemme oppineet tuon askeleen ottamisesta?
(Karjalainen.n.d.c)

Kuvio 3. Sixsigma.Viisi kysymystä. Viitattu 18.3.2016.

Saatavissa <http://www.sixsigma.fi/fi/lean/yleinen/viisi-kysymystae/>

”Nämä viisi kysymystä perustuvat W.E. Demingin luomaan operatiivisen määritelmän ja maailman kuuluu PDSA- ympyrään. Operatiivinen määritelmä pakottaa ottamaan kantaa millä keinoilla aiotaan saavuttaa tavoite sekä kuinka mitata tavoitetta. PDSA- ympyrässä puolestaan yhdistyvät ideointi (deduktio) ja kokeellinen testaus (induktio). Kysymykset muodostavat geneerisen ketjun, jotka voidaan yhdistää perättäisiksi (sequential) parannustapahtumiksi.” (Karjalainen.n.d.c.)

Kuva 5. PDCA ympyrä eli Plan, Do, Check, Act. Viitattu 26.8.2016. Saatavissa <http://www.sixsigma.fi/fi/lean/yleinen/viisi-kysymystae/>

”Perättäisessä parannustoiminnassa käytetään työkaluja (Kuva 5) niin kysymysten esiin nostamiseen (ongelmien paljastamiseen) kuin kysymyksiin vastaamiseen (ongelmien ratkaisuun). Tämä perättäisten parannusten ketju tuo vakaan ja tehokkaan prosessin toteuttaa organisaation tarvitsemia muutoksia tulosperusteisesti.” (Karjalainen.n.d.c)

4.3.4 Kanba

Kanbanin tavoitteena on optimoida arvoketju. Arvoketjua ja sen kehitystä tarkastelemalla voidaan löytää ongelmakohdat ja niihin ratkaisut. Ennen kuin prosessia voidaan lähteä parantamaan, se pitää ymmärtää ja saada helposti tulkittavaan muotoon. Prosessi tulee tehdä näkyväksi ja julkiseksi. Ilman täyttä ymmärrystä prosessista, siihen liittyvien ongelmien ratkaisu ei ole mahdollista. (Kanban ja Lean 2015.)

Kanban on nimitys korteille (tauluille, monimuotoisille värisysteemeille ja tietokoneohjelmille) joilla konkretisoidaan malli kuvaamaan eri työvaiheita, joiden avulla hallitaan materiaalivirtaa. Konkretisointi yksinkertaisimmillaan kuvaa jo tehdyt työt, tekeillä olevat työt, tekemättömät työt ja ilmaisee varastomäärät, tällä vältetään päällekkäisyydet turhat työt sekä paljastetaan mahdolliset pullokaulat. Konkretisoinnin avulla on myös helppo ymmärtää mitä tuotetta milloinkin tulee valmistaa ja mitä tulee tilata. Kanbanin etu muihin menetelmiin on päällekkäisten työtehtävien rajoitus, tämän ansiosta tuotantomäärää ei tarvitse yrittää ennustaa kuten perinteisessä prosessissa. Kanban toimii parhaiten kun on otettu onnistuneesti käyttöön myös muut Lean-työkalut, Kanban on myös helposti muokattavissa erilaisien yritysten tarpeita vastaavaksi. (Kanban ja Lean 2015.)

Moderni esimerkki elektronisen Kanban-kortin käytöstä. Pääkaupungin Kierrätyskeskuksessa Kanban-kortteja käytetään värijärjestelmänä Google drivessa, osoittamaan myymälöille keskusvaraston tilannetta erilaisten tavarakategorioiden suhteen. Myymälät pystyvät värijärjestelmän perusteella tilaamaan varastolta tuotteita ja järjestämään erilaisia tarjouskampanjoita

jos esimerkiksi tiettyä tavaraa on varastossa liikaa. Järjestelmän avulla myymälöillä on aina tiedossa keskusvaraston tilanne ja näin vältytään turhilta kyselyiltä ja yhteydenotoilta. (Pihl-Koskin, haastattelu 10.9.2016.)

4.3.5 5S

5S on käytännön työkalu, jolla huolehditaan siisteyden ylläpidosta ja järjestyksen kehittamisestä työpisteillä. 5S:n lähtökohtana on että tuottavaa ja laadukasta työtä, pystytään tekemään vain siistissä ympäristössä. Työkalun avulla myös pyritään kehittämään työnteon systemaattisuutta ja kurinalaisuutta (Kuvio 4). Viisi s-kirjainta tulevat Japanin sanoista Seiri (lajittele), Seiton (järjestä), Seiso (puhdistusta ja huolla), Seiketsu (vakiinnuta toimenpiteet) ja Shitsuke (ylläpidä). 5S:n avulla työturvallisuus parantuu se myös selkeyttää ja ylläpitää työpisteen järjestystä ja vähentää työvälineiden etsimistä, myös tuotantovälineiden valvonta ja seuranta tehostuu. Tehokas toiminta, hukkien tunnistaminen ja poistaminen on mahdollista vain siistissä ja selkeässä työympäristössä. Jokaisen työntekijän tulisi osallistua työpisteen järjestämiseen ja siisteyden ylläpitoon. 5S ei ole pelkkä siivousohjelma, vaan se on osa Lean Managementia. (Kouri 2010, 26.)

Kuvio 4. 5S. Seiri, seiton, seiso, seiketsu ja shitsuke Viitattu 20.9.16. Saatavissa w.sixsigmatrainingfree.com/5s.html

4.4 Toiminnan kehittäminen Lean-teorian avulla

Lean-filosofian käyttöönotto aloitetaan Gemba-kävelyllä, siellä missä asioita tehdään. Gemba tarkoittaa johtamista kävelemällä paikan päällä. Menään sinne missä toiminta tapahtuu ja etsitään tosiasiat. Soveltaminen tehdään lattia tasolla, eikä toimistossa. (Tyrväinen 2011.) Kun Lean-teoriaa toteutetaan käytännössä, etenemistapa on yleensä seuraava: Ensin määritellään arvo. Tuotteen ja palvelun arvoa tulee tarkastella asiakasnäkökulmasta, jotta voidaan määritellä, mistä seikoista asiakas on valmis maksamaan,

mitkä asiat ovat asiakkaalle tärkeitä ja mitkä vähemmän tärkeitä. Tällä pyritään kohdentamaan kehitystoimintaa oikeisiin asioihin.

Yrityksen arvoketju kuvataan, jotta voidaan määritellä kaikki ne prosessit ja toiminnot, joista asiakkaan saama arvo muodostuu. Prosessit, jotka eivät tuota lisäarvoa, poistetaan ja arvoa tuottavia prosesseja tehostetaan.

Virtausta ajatellen koneet ja laitteet sijoitetaan siten, että materiaalivirta vaiheiden välillä on lyhyt ja selkeä. Välivarastoja tulisi pienentää ja siirtomatkoja lyhentää. Tuotanto tulee toteuttaa niin että tuotteet virtaavat pysähtymättä arvoketjussa, tuotteiden valmistusta varastoon tulisi välttää. Tuotteita valmistetaan vain asiakkaiden tarpeen mukaan.

Toimintaa tulee kehittää ratkaisemalla ongelmia ja poistamalla hukkailmiöitä. (Kouri 2010, 8-9.)

Lean-kehitystoiminta perustuu järjestelmälliseen ja jatkuvaan toiminnan parantamiseen. Vastuu kehitystyöstä ja tuotteen sekä toiminnan laadusta on jokaisella.

Toiminnan tehostamiseen liittyvät kysymykset voi olla hyvin arkisia:

- Miten voin tehdä paremmin tai helpommin?
- Mitkä asiat vaikeuttavat työntekoa tai aiheuttavat ongelmia?
- Miten edellistä työvaihetta voisi parantaa, jotta työntekoni helpottuisi?
- Miten kehitetään eri työvaiheiden välistä yhteistyötä?

Työntekijöiden sitouttaminen yhteisiin toimintatapoihin ja johdon tuki ja valvonta, muodostuvat Leanin käyttöönotossa erityisen tärkeäksi. Ilman perehdytystä ja koulutusta ja työkalujen käyttöä tukevaa Lean-johtamisjärjestelmää ihmiset palaavat vanhoihin toimintamalleihin

Löytyneet ongelmat ja puutteet tulisi nähdä, tilaisuutena kehittää laatua, työturvallisuutta tai työtehokkuutta. (Kouri 2010, 14.)

4.5 Lean-teoria Suomessa

Lean -teoriaa on istutettu toimintaan Suomessa varsin laajasti. Toimintamallin avulla on onnistuttu tehostamaan lukuisia toimintoja.

Klaus Nurmi (2015) kirjoittaa siitä, miten Espoo tehosti toimeentulohakemusten käsittelyä autotehdas Toyotan opeilla. Tällä hetkellä Espoo käsittelee toimeentulotuen hakemukset reippaasti alle lain määräämässä seitsemässä arkipäivässä. Aiemmin kaupunki sai toistuvasti moitteita määrääjän ylityksistä. Nyt toimeentulotukea hakeva asiakas saa päätöksen jopa alle kahdessa päivässä. Hakemusten käsittely on nopeutunut huomattavasti, vaikka asiakasmäärä kasvaa laman ja työttömyyden takia koko ajan.

Käännös tehokkaampaan käsittelyyn tapahtui kun hakemusten käsittelyprosessin hukkapaidat, turhia kirjaamisia ja päällekkäisiä töitä alettiin tarkastella Lean teoriaa mukaillen.

Suomen Lean-yhdistys kertoo suomalaisista menestystarinoista näin: Armilan kuntoutuskeskus on puolestaan palkittu Suomen Lean Yhdistyksen vuoden 2014 Lean Teko -palkinnolla. Armilan kuntoutuskeskuksessa kuntoutettavien hoitoajat ovat lyhentyneet 9 %, kuntoutettavat saavat 100 % enemmän lisäarvoa tuottavaa ja vaikuttavaa aikaa vuorokaudessa, kuntoutuksen kokonaiskustannukset ovat vähentyneet 7 %, neljän kuukauden kuluessa kotona asuvien määrä on kasvanut 30 %, saavutetut kustannussäästöt ovat 1,4 M€ vuodessa.

Suomen Lean-yhdistys kertoo toisestakin menestystarinasta sivuillaan näin: Varkaudessa toimiva paperi ja selluteollisuuden laitevalmistaja Aikawa Fiber Technologies Oy (AFT Oy) jatkaa sotakorvausteollisuuden myötä syntyneen seulalevyteollisuuden perintöä. 70 vuoden aikana yritys on kokenut sekä paperiteollisuuden huiman nousun että paperin kulutuksen vähentymisen aiheuttaman murroksen. Tuotannon jatkuminen ja säilyminen Suomessa ovat olleet vaakalaudalla, mutta peräänantamattoman yhteistyön ansiosta 110 henkilön työt jatkuvat Varkaudessa.

5 PAKILAN TYÖKESKUS JA KESTÄVÄ KEHITYS

Kestävä kehitys on Pakilan Työkeskuksen keskeinen arvo ja työkeskuksen omilla kotisivuilla julkilausutaan kaupungin linjauksia: "Vanhoja kalusteita tulee pyrkiä korjaamaan käyttökelpoisiksi, mikäli se on taloudellisesti tarkoituksenmukaista. Toissijaisesti virastojen ja laitosten tulee käyttää poistettavia käyttökelpoisia kalusteita. Uusia kalusteita ei virastojen ja laitosten tule hankkia, ellei hankkiminen ole välttämätöntä. Pääsääntöisesti virastojen ja laitosten tulee käyttää sosiaaliviraston Pakilan työkeskuksen palveluja." (Liite 2)

Uudistunut jätelainsäädäntö, ympäristöohjelma vuosille 2015–2018 (Liite 1) ja ulkoinen paine toimintatapojen muutokselle ekologisia arvoja painottaen velvoittavat toimijoita kehittämään ja tehostamaan toimintaansa edelleen. Pakilan työkeskuksen tehtävänä huonekalujen kierrättäjänä on luonnollisesti toteuttaa jätelain etusijaperiaatteen vaatimuksia. Jätelain toteuttaminen heijastuu työkeskuksen kontekstissa ensisijaisesti ekologisenä kestäväksi kehityksenä siinä mielessä, että huonekalujen kierrätyksellä säästetään luonnonvaroja, vähennetään hiilijalanjälkeä ja neitseellisen materiaalin tarvetta. Toisaalta kierrätyksellä on myös suoranaiset taloudelliset vaikutukset. Säästetään suoraa rahaa, toiminnan kulut pienenevät. Huonekalujen kierrätys tukee myös sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä. Kierrätystoimintojen ansiosta pystytään tarjoamaan työllistymismahdollisuuksia heikossa asemassa olevaan ryhmään kuuluville henkilöille ja tätä kautta myös elvyttämään katoavia kädentaitoa vaativia ammatteja.

Työkeskuksessa pyritään pitämään materiaalit kierrossa ja säilyttämään niiden arvo mahdollisimman pitkään.

Sosiaali- ja terveystieteiden ympäristöohjelman tavoitteiden mukaisesti Pakilan Työkeskuksen on kuitenkin lisättävä huonekalujen kierrätystä entisestään ja perustettava sisäinen intranet helpottamaan näitä toimintoja sosiaali- ja terveystieteiden sisällä.

6 ARVOT, ARVOVIRTAKUVAUS JA KEHITTÄMISKOHTEET

Keskeiset arvot sisäisille asiakkaille: Asiakkaan näkökulmasta Pakilan Työkeskuksen arvo muodostuu huonekalujen nopeasta kierrosta, asiakas pääsee eroon tarpeettomista huonekaluista tai vastaavasti saa nopeasti tarvitsemansa huonekalut. Nopea toiminta, ilman turhia tai kohtuuttomia odotusajkoja takaa kierrätyksen mielekkyyden asiakkaalle. Arvoa asiakkaille tuottavia toimintoja ovat täten nopeus, asiantuntemus, tarkoituksenmukaisuus ja selkeät hankintaväylät sekä nopeat toimitukset.

Pakilan työkeskuksen työtoiminnassa oleville henkilöille keskeinen arvo puolestaan on selkeä ja mielekäs työympäristö ja tarkka ohjeistus.

Pakilan Työkeskuksessa arvovirta on jaettavissa kahteen eri osioon: tavarantoimitukseen ja tavarantoimitukseen.

Kun asiakas haluaa eroon tarpeettomasta tavarasta, yhteydenotto tapahtuu puhelimitse. Asiakas kuvailee tavaraa ja mahdollisesti lähettää myös tavarasta kuvan, jotta Pakilan Työkeskus pystyy tarkemmin päättämään, onko tavara kierrätyskelpoinen tai onko sitä mahdollista hyödyntää mahdolliseen muuhun tarkoitukseen.

Pakilan työkeskukseen tuodaan tavaraa kuitenkin usein myös ilman ennakoitua. Nämä tavaralastit ovat Helsingin kaupungin sisäisiä poistoja. Pakilan Työkeskuksessa vastaanotettava tavara jaotellaan sellaisenaan myytäviin, kunnostettaviin, varastoitaviin ja jätteeksi purettaviin. Jaottelun pohjalta tavarat ja huonekalut siirretään asianmukaisille osastoille.

Kun asiakas puolestaan haluaa ostaa tavaraa tai palveluita Pakilan Työkeskuksesta yhteydenotto tapahtuu jälleen puhelimitse. Asiakas kartoittaa tarpeensa, haluaako hän tuoda tavaroita tai huonekaluja kunnostettavaksi vai tarvitseeko hän toimipisteeseen erityisiä huonekaluja.

Pakilan Työkeskuksen asiakkaan tarpeena on luonnollisesti päästä eroon tarpeettomista tavaroista ja huonekaluista, saada tietoa siitä, mistä tarpeellisia tavaroita löytyy. Palvelun arvo muodostuu luonnollisesti siitä, miten nopeasti tavara liikkuu eteenpäin ja miten nopeasti tarpeellisia tavaroita saa hankittua.

Pakilan työkeskuksessa asiakkaalle muodostuvan arvon takana on pitkä prosessi alkaen huonekalujen valinnasta, kuljetuksesta, varastoinnista, myymälään sijoittamisesta, hinnoittelusta, myyntiin liittyvistä toimenpiteistä ja itse kaupan loppuun saattamisesta. Useisiin näihin osa-alueisiin liittyy kuitenkin esteitä, jotka hidastavat kierrätystoimintojen järkevää ja tehokasta toimintaa.

Lean-malli ei ollut tuntematon Pakilan työkeskuksen johdolle. Työnjohto oli tietoinen kierrätystoimintojen kehittämiseen liittyvistä tarpeista. Valitettavasti Pakilan työkeskuksen vakituisella henkilökunnalla ei ollut löytynyt aikaa muutostöille muiden kiireiden ohessa.

Vuoden 2014 loppupuolella Pakilan työkeskuksen johto oli kuitenkin reagoinut akuuttiin ongelmaan, joka hankaloitti kierrätykselle asetettujen tavoitteiden toteutumista. Pakilan Työkeskus oli aikaisemmin toiminut epävirallisena kaatopaikkana kaupungin poistohuonekaluille ja -tavaroille. Hallitsemattomien tavaravirtojen seurauksena työnjohto laati ohjeistuksen vastaanotettavan tavarän määrästä, laadusta ja käyttökelpoisuudesta.

Tämän uuden käytännön mukaan Pakilan työnjohtajat veloitettiin arvioimaan Pakilaan lähetettävien tavaroiden käyttökelpoisuutta lähetettävässä päässä. Näin Työkeskukseen valikoitui vain sellaista tavaraa, mikä oli toiminnan kannalta järkevää. Arvioinnin apuna oli selkeä listaus niistä huonekaluista ja tavaroista, joita ei ollut järkevää vastaanottaa. Tämä lista sisältää seuraavia tuotteita: monimuotoiset työpöydät, rikkinäiset ja korjauskelvottomat tuotteet sekä yksittäiset MDF-levyt. Tällaiset tuotteet ohjeistettiin kuljettamaan suoraan Sortti-asemalle asianmukaiseen jatkokäsittelyyn. Uusi ohjeistus astui voimaan 1.1.2015.

Elokuussa 2015 kehitystoiminnat kierrätyksen tehostamiseksi tulivat taas ajankohtaisiksi. Tavoitteena oli ongelmakohtien kartoittaminen Pakilan Työkeskuksen myymälässä, töiden järjestyttämisen ts. hukkatöiden vähentäminen ja näiden kautta kierrätyksen tehostaminen, mutta myös työntekijöiden työolosuhteiden parantaminen. Perusajatuksena tehostamisen taustalla oli ohjeistuksen yksinkertaistaminen ja päällekkäisyyksien poistaminen, niin että työntekijät pystyvät tehokkaasti toimimaan ohjeistuksen mukaan ja toteuttamaan kestäväen kehityksen periaatteita. Tavoitteena oli "hukkatöiden" kartoittaminen, kalusteiden vastaanottamisen järjestyttämisen ja niiden virtauksen tehostaminen, mutta myös työntekijöiden työolosuhteiden parantaminen. Myymälän ja varaston valikoimaa oli tarkoitus kartoittaa tavoilla, jossa valikoimissa pidetään vain sellaisia tuotteita, joilla on kysyntää ja jotka eivät jää varastoon seisomaan.

Lähdimme arvovirtakuvauksen pohjalta liikkeelle yksinkertaisella kysymyksellä siitä, mitkä asiat hidastavat tehokasta kierrätystä. Projektin aloitimme Gemba-kävelyllä, jossa kartoitimme puutteet ja toimimattomat työtavat ja työpisteet, kävelyllä kaikki saivat kertoa mielipiteensä, näin saimme toimintamallin sisään tulevalle tavaralle ja vastaanottokäytännölle.

Tältä pohjalta kartoitimme (Kuvio 5, s. 23) myymälän pullonkauloiksi ja kierrätyksen esteiksi seuraavat asiat:

- Myymälän varastointijärjestelmä oli sekava. Varastoituna oli tarpeetonta tavaraa. Tavara ei virrannut todellisen tarpeen mukaan.
- Varastotilaa ei ollut tarpeeksi.

- Tavaroiden liikuttamiseen kului työntekijöiltä liikaa aikaa. Myöskään tavaroidensiirtämiseen tarvittavia työvälineitä ei ollut työntekijöiden käytettävissä.
- Myymälässä ei ollut selkeää osastojärjestystä. Myynnissä olevissa tavaroissa ei ollut loogista järjestystä. Tavarakasojen alta oli vaikea hahmottaa huonekalujen muotoa, kokoa tai kuntoa.
- Myytyjen tuotteiden merkitsemiseen ei ollut yhtenäistä käytäntöä.
- Varaston opastukset ja tekstitykset puuttuivat. Varastosta oli vaikea löytää tavaroita.
- Tavaroiden ja huonekalujen hinnoittelu oli epäyhtenäinen.
- Tavaroiden kierto ei ollut tehokasta.
- Myymälässä oli sellaista tavaraa, joilla ei ollut kysyntää.
- Varastoissa oli sellaista tavaraa, joilla ei ollut kysyntää.
- Arvokkaita pitkän elinkaaren omaavia tuotteita ei tunnistettu.

Koska Pakilan Työkeskuksen tilat ovat rajalliset, intranetin käyttöönotto oli välttämätön, jotta tarpeettomaksi jääneet tavarat löytäisivät tiensä tarvitsijoille ilman välikäsiä ja turhia kuljetuksia.

Kuvio 5. Seuraukset ja toiminta hallitsemattomasta tavaravirrasta.

7 MUUTOKSIA 5S:N AVULLA

Kävelyn jälkeen keskustelimme havaituista ongelmista ja lähdimme tekemään muutoksia käytännössä hyväksikäyttäen Leanin 5S–työkalua.

7.1 Hyllyjärjestelmät

Ensimmäiseksi muutoksen kohteeksi tuli varaston ja myymälän hyllyjärjestelmät (Kuva 6). Hyllyjärjestelmät uudistettiin nopeuttamaan ja helpottamaan työntekoa. Uudessa järjestelmässä päivittäin tarvittavat tarvikkeet siirrettiin etualalle ja helposti saataville sekä sinne kuulumattomat tavarat poistettiin.

Kuva 6. Uusi ja vanha hyllyjärjestelmä. (Kuva: Petri Rantasuo)

Kävelyn perusteella teimme myös huomion hyllyjen ja varastotilan riittämyydestä. Jotta pystyisimme turvaamaan tavaroiden turvallisen siirron myös varaston periltä ja kulkuväylien riittävän väljyyden, tarvitsimme kiireellisesti lisää varastotilaa lähinnä hyllyjen muodossa. Marraskuussa 2015 teimme projektiraha hakemuksen ja tammikuussa 2016 saimme myönteisen päätöksen. Pakilan Työkeskukselle myönnettiin 10.000 € pienhankintarahaa. Pienhankintarahalla hankimme uuden hyllyjärjestelmän, joka saapui huhtikuussa 2016. Tässä vaiheessa suunnitelma hyllyjen sijoittamisesta on valmiina ja otetaan käyttöön syksyn 2016 aikana.

Tavaroiden liikuttamiseen kului työntekijöiltä liikaa aikaa. Myöskään tavaroidensiirtämiseen tarvittavia työvälineitä ei ollut työntekijöiden käytettävissä. Koska Pakilan työkeskuksessa tavaraa saapuu ja lähtee jatkuvasti, tiedostimme, että tilankäyttö oli maksivoitava ja helposti syntyviä pullonkauloja ehkäistävä. Ongelman ratkaisemiseksi asensimme työpisteisiin pyörät ja valmistimme liikuteltavia lavoja (Kuva 7, s. 25). Tällä tavoin työskentelyolosuhteet muuttuivat mielekkäiksi ja itse työ helpottui merkittäväällä tavalla. Työpiste ja tuotteet on nyt mahdollista siirtää aina tilanteen mukaan järkevään paikkaan. Työntekijän ei enää tarvitse kävellä työpisteelleen noutamaan aina kulloinkin tarvittavia työkaluja. Virtaus on kitkatonta, kun hukkaa aiheuttavat kävelyt edestakaisin on poistettu.

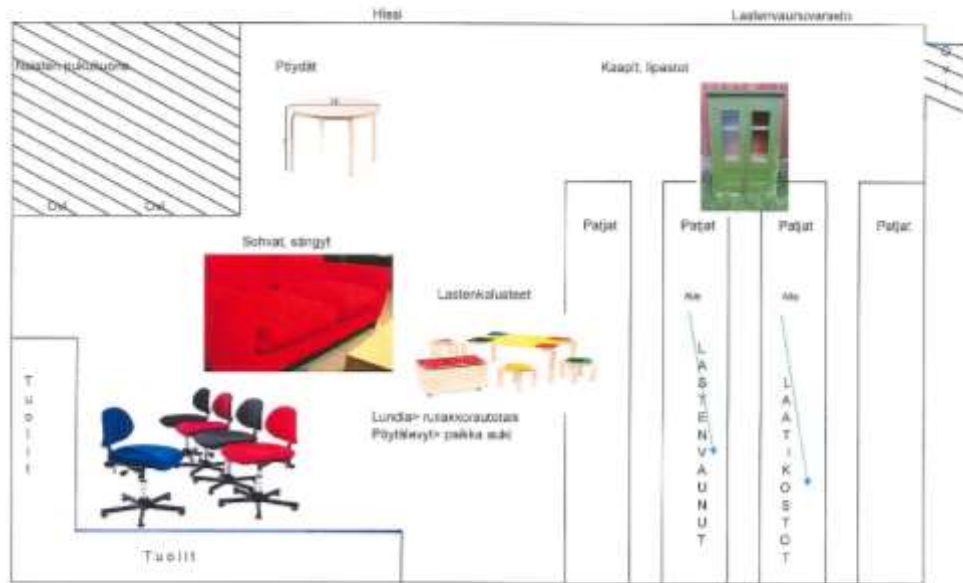
Kuva 7. Nostettava / laskettava työpiste, tehty sairaalasängystä. (Kuva: Petri Rantasuo)

7.1.1 Myymälä

Myymälässä ei ollut selkeää osastojärjestystä. Myynnissä olevissa tavaroissa ei ollut loogista järjestystä. Tavarakasojen alta oli vaikea hahmottaa huonekalujen muotoa, kokoa tai kuntoa. Myymälässä oli sellaista tavaraa, joilla ei ollut kysyntää. Tavaroiden kierto ei ollut tehokasta.

Kävelyn aikana totesimme, että myös työkeskuksen myymälä ei toiminut tehokkaalla tavalla. Myynnissä olevissa tavaroissa ei ollut loogista järjestystä. Tavarakasojen alta oli vaikea hahmottaa huonekalujen muotoa, kokoa tai kuntoa. Myös huonekalujen merkintä koskien myyntiä, varauksia tai kuljetuksia oli epäyhtenäinen.

Paransimme myymälän järjestystä merkitsemällä myymälään osioita erityyppisille tavaroille ja huonekaluille. Myymälästä poistettiin myyntiin kelpaamattomat tuotteet ja vastaavasti pitkään seisseet tuotteet. Joidenkin huonekalujen hintaa myös tarkistettiin.

Kuva 8. Pohjapiirustus myymälästä. (Kuva: Pii Merivirta von Hellens)

Työkeskuksessa uudistetut ja käsitellyt tuotteet eroteltiin vastaavasti käytetyistä ja kierrätettävistä tuotteista selkeäksi ryhmäksi (Kuva 8). Tuolit saivat oman nurkkauksen, sängyt, pöydät, kaapit ja muut tuotteet vastaavasti oman Myös tuotanto ja kokoonpanotilojen paikkoja muutettiin, uudistukset toteutettiin uuden pohjapiirustuksen mukaisesti.

Työkeskus vuokraa sosiaalitoimiston määräyksestä asiakkaille lastenrat-taita (Kuva 9, s. 27) ja pinnasänkyjä määräaikaiseen käyttöön. Vuokrauksen jälkeen vaunut kunnostetaan ja niihin tehdään tarvittavia korjauksia. Aikaisemmin rattaat olivat sekoittuneet myymälässä muun tavaran joukkoon, nyt ne sijoitettiin siten, että ne olivat rattaista vastaavan kunnostuspajan vi-ressä.

Kuva 9. Vuokrattavat lastenvaunut, odottavat kunnostusta. (Kuva: Petri Rantasuo)

7.1.2 Myyjien tuotteiden merkitsemiseen ei ollut yhtenäistä käytäntöä

Tehostuksen myötä myymäläkäyttöön istutettiin uusi merkintäsystemi. Kun työntekijä myy, varaa tai järjestää huonekalun kuljetusta täytetään kyseinen lappu. Lappuun tulee asiakkaan nimi, puhelinnumero, myynti- tai vastaavasti nouto- tai kuljetuspäivä, kyseiseen kaavakkeeseen merkitään myös asiakkaan muut mahdolliset hankinnat. Kaavakkeen käyttöönottoa oli perusteltua siitä syystä, että johtuen kirjavasta merkitsemiskäytännöstä, tavaroiden etsimiseen ja löytämiseen saattoi työntekijöiltä mennä runsaasti aikaa. Info-lapun väriksi valikoitui pinkki. Pinkin lapun erottaa helposti ja se myös toimii asiakkaalle informaationa myydystä tuotteesta. Tuotteiden kuljettamista ja kuljetukseen löytämistä helpotimme niputtamalla kaikki asiakkaalle menevät huonekalut yhteen. Tällä ehkäisimme “yksi jäi kuormasta”-ilmiötä ja myös unohduksista seuraavia turhia ajoja. Niin kaavakkeen käyttöönotto kuin myymälän järjestäminen ja järjeistäminen mahdollistavat joustavan ja nopean työskentelyn. Tuotteet löytyvät helposti ja asiakas on tyytyväinen.

7.1.3 Tavaroiden ja huonekalujen hinnoittelu oli epäyhtenäinen

Kiinnitimme huomiota myös huonekalujen ja tavaroiden hinnoitteluun. Kirjavan hinnoittelun välttämiseksi loimme hintahaarukan samanyypillisille tuotteille, jotta saman tuotteen hintaa 10–100 euron välillä vältettäisiin. Ohjeistimme työntekijöitä myös tarkistamaan kyseisen tuotteen hintaa netistä, mikäli hinnoittelu oli hankalaa.

7.1.4 Arvokkaita pitkän elinkaaren omaavia tuotteita ei tunnistettu

Pakilan aikaisemmassa järjestelmässä oli ongelmana myös se, että ne tuotteet, jotka olisivat olleet arvokkaita ja korjauskelpoisia katosivat tavaravirtaan tai jopa päätyivät kaatopaikalle. Prosessin aikana työntekijöille laadituissa ohjeissa korostettiin antiikki- ja puuhuonekalujen merkitystä. Tämän tyyppiset huonekalut ovat helposti entisöitävissä ja korjattavissa, lisäksi ne säilyttävät arvonsa pitkään. Laatu kestää yli aikakausien ja muuttuvien trendien. Puuhuonekalujen korjaaminen pitää myös yllä Pakilan Työkeskuksen verstaiden ammattitaitoa. Tällaisia huonekaluja olivat Artekin, Billnäsin, Martelan, Iskun ja Askon vanhempi mallisto sekä putkirunkoiset Merivaaaran ja Hetekan tuotteet.

8 MATERIAALIVIRRAT JA KIERRÄTYKSEN ONGELMAKOHDAT

Monenkirjavat materiaalivirrat, sijainti ja henkilökunnan suuri vaihtuvuus hankaloittavat tavarankiertoa.

8.1 Tavaravirrat

Pakilan työkeskus toimi aiemmin sosiaali- ja terveystieteiden epäviraalisena huonekalujen kaatopaikkana. Yhteyttä tavaran tarvitsijoiden kanssa ei ollut myös sisäinen verkostoituminen oli puutteellista. Suurten tavaramäärien keskeltä käyttökelpoista tavaraa oli hankala erottaa tarpeettomasta ja varsinaisesta jätteestä tämä vaikutti luonnollisesti tavaran kiertoon ja virtaukseen.

Pakilan työkeskuksen yleisenä arvona ja toimintaperiaatteena on luonnollisesti se, että hyödyttömät tavarat ja huonekalut päätyvät jätelainetusijaperiaatteen mukaisesti oikeaan osoitteeseen ja toisaalta käyttökelpoisten huonekalujen säilyttäminen kierrossa mahdollisimman pitkään.

Virtausta ajatellen, huonekalujen ja tavaroiden kierrossa on tärkeää, että niiden turhaa siirtoa ja välivarastointia tulee välttää. Ihanteellisessa tilanteessa, tarpeettomaksi käyneet huonekalut ja tavarat siirtyvät suoraan tarvitsijalle. Virtauksen pullonkaulana ovat kuitenkin Helsingin Kaupungin monimuotoiset tavarat ja huonekalut. Kalustekierrätyksessä ei ole kyse standardeidusta tuotteista vaan monenkirjavista tuotteista, siksi tietotaito käyttökelpoisen ja -kelvottoman tuotteen erottamisella nousee tärkeään asemaan. Tällä vältetään turhalta varastoinnilta.

Arvoa voidaan Pakilan Työkeskuksen kontekstissa määritellä siten, että tavoitteena on nopeuttaa tavaroiden ja huonekalujen kiertoa niin, että asiakas pääsee eroon tarpeettomista huonekaluista mahdollisimman nopeasti ja toisaalta, että tarvittavia huonekaluja saadaan käyttöön nopealla aikataululla ilman ylimääräisiä odotusaikoja tai epätietoisuutta siitä, mistä niitä hankitaan. Arvoketjua voidaan kuvailla sanoilla nopeus, asiantuntemus, tarkoituksenmukaisuus ja selkeät hankintaväylät

8.2 Huonekalukierrätyksen ongelmakohtia

Pakilan työkeskuksen ongelmana on ollut sen näkyvyys ulkopuolelle. Työkeskuksen tunnettavuus sosiaali- ja terveystieteiden ulkopuolisten ns. yksityisten asiakkaiden keskuudessa oli myös olematonta. Yksityiset asiakkaat eivät tiedostaneet työkeskusta paikaksi, josta voi hankkia huonekaluja tai hyödyntää sen tarjoamia palveluita huonekalujen kunnostuksessa esim. verhoilussa tai maalauksessa, tästä yksityisillä asiakkailla ei kuitenkaan ollut tietoa. Maantieteellisesti Pakilan työkeskuksella on hyvä sijainti, mutta se jää Hämeenlinnan väylän ja Kehä I:n katveeseen ja työkeskukseen on vaikea löytää, harva helsinkiläinenkään tietää sen sijainnin. Kalustekierrätyksen tehostamista on hankaloittanut myös toimiminen sellaisessa työympäristössä, joka pohjautuu osin kuntouttavaan työtoimintaan. Kun sisäisen asiakasrakenteen eli työntekijöiden vaihtuvuus on suuri työsuhteet suhteellisen lyhyitä, keskeytykset yleisiä ja näin ollen työnjohtajien toimenkuvaan kuuluu jatkuva uusien työntekijöiden perehdyttäminen.

9 LEAN-TEORIA VERKOSSA

Pakilan työkeskuksessa tapahtuneiden kehitysprosessien jälkeen oli selvää, että kaupungin sisäisessä huonekalujen kierrätyksessä oli vielä paljon kehitettävää. Syyskuussa 2015 aloimme valmistelemaan kalustekierrätystä tukevaa järjestelmää intranettiin. Toimeksianto kalustekierrätyksen uudistamiseen ja järjeistämiseen intranetin avulla tuli Helsingin kaupungin tilakeskukselta. Tilakeskus hallinnoi lähes kaikkia Helsingin kaupungin tiloja, mutta vastuu soten kalustekierrätyksestä on Pakilan työkeskuksella. Kalustekierrätyksen uudistamista lähdettiin toteuttamaan soten sisäisen intranetin kautta perustamalla sinne sisäinen kierrätysjärjestelmä Kierrätystori (Kuva 10).

Kuva 10. Kierrätystoria olivat perustamassa Tapani Teurokoski (vas.), Piiu Merivirta von Hellens, Asta Sjöberg, Kati Hynninen ja Petri Rantasuo. (Kuva: Maritta Kuula)

Kierrätystorin ajatuksena oli toimia eräänlaisen sovellettuna Kanba-systeeminä, josta tarvitsija löytää nopeasti tarvitsemaansa tavaraa. Toisin sanoen puutteet havaitaan nopeasti ja toisaalta “ylituotantoon” pystytään reagoimaan mahdollisimman lyhyellä aikavälillä.

Kierrätystorin tavoitteena oli se, että eri yksiköt ja toimipisteet ilmoittavat Kierrätystorilla omatoimisesti tarjolla olevista tavaroista tai vastaavasti kertovat, mitä omassa yksikössä tarvittaisiin. Tavarantoimittaja ja sen vastaanottaja sopivat kuljetuksista ja muista käytännön seikoista itse. Kierrätystori tukee Pakilan työkeskuksen toimintaa nopeuttaen kuljetuksia, vähentäen byrokratiaa ja työvoiman tarvetta.

Sinällään intranetin käyttöönotto kalustekierrätyksessä, ei ollut uusi keksintö, sillä kierrätystorista oli aikaisemmin tehty pienimuotoinen pilotti Varhaiskasvatusviraston sisällä. Tässä kokeilussa päiväkodit ja tarhat olivat keskenään vaihdelleet toimipisteissä tarvittavia tavaroita ja huonekaluja intran avulla. Ongelmaksi tässä kokeilussa muodostuivat kuitenkin kuljetukset. Isoille tavaroille tai kalusteille oli aikaa vievää löytää kuljetuksen lisäksi kantajia. Myös tiedotus jäi tämän kokeilun osalta vajavaiseksi. Kaiken kaikkiaan tämä kierrätystorin toiminta jäi hyvin pienimuotoiseksi, eikä se koskaan levinnyt sosiaali- ja terveystieteiden yleiseen käyttöön.

Soten Kierrätystoria perustaessamme tiedostimme sen, että se tulisi toimimaan hyvin laajassa ympäristössä, joten keskityimme tekemään siitä mahdollisimman yksinkertaisen version välttämällä turhaa byrokratiaa. Poistimme aikaisemmasta versiosta kaiken turhan ja ylimääräisen. Lisäksi laadimme ohjeistuksen Kierrätystorin jokaiseen käyttövaiheeseen. Ohjelman käyttöön on olemassa myös video-ohjeistus. Soten tiedotusosasto antoi Kierrätystorille paljon näkyvyyttä Helmi-intrassa ja esimiesviestissä. Itse osallistuin Kierrätystorista tiedottamiseen. Johdon pyynnöstä esittelin Kierrätystorin toimintaa soten ekotukihenkilöille. Ekotukihenkilöiden tehtäväksi jäi Kierrätystorin esittely omissa toimipisteissä ja sen käytön opastaminen. Valitettavasti lanseerauksessa ekotukihenkilöille oli ongelmia johtuen avainhenkilön poissaolosta. Saimme koulutustilaisuuden ekotukihenkilöille vasta kahden kuukauden kuluttua järjestelmän käyttöönottopäivästä. Viivästynyt koulutus vaikutti luonnollisesti Kierrätystorin käyttäjämääriin.

9.1 Kierrätyksen ongelmat soten tasolla

Myös tiedot ja taidot kierrätyksestä itse sosiaali- ja terveystieteiden sisällä ja eri virastoissa ja laitoksissa olivat heikolla tasolla. Työntekijät eivät ole tottuneet vastaamaan kalustekierrätyksestä itse, vaan he olivat turvautuneet Pakilan Työkeskukseen niin huonekalujen uudelleenkäyttöön kuin niiden poistoonkin liittyvissä asioissa. Huolimatta siitä, että käyttöä vaille olevan irtaimiston käsittelyn ohjeistus tuli voimaan vuonna 2001(liite 1), asiaan liittyvien toimenpiteiden sisäistäminen ei sosiaali- ja terveystieteiden eri yksiköissä luonnollisestikaan tapahtunut samanaikaisesti. Käytäntö oli jotain aivan muuta. Ensisijaisesti ohjeistuksen mukaan käyttökelpoisten mutta ylimääräisten huonekalujen tarvetta tulee kysellä oman yksikön sisällä ja rik-

kinäiset sekä korjauskelvottomat kierrättää asianmukaisesti, näin ei kuitenkaan juurikaan tapahtunut. Niin edelleen käyttökelvottomat kuin käyttökelpoiset huonekalut toimitettiin Työkeskukseen. Helsingin kaupungin laatimaa hankintaohjeistusta koskien huonekaluja ja laitteita ei myöskään noudatettu. Ohjeistuksen mukaan virastojen on käytettävä Pakilan työkeskuksen palveluita niin huonekalujen kunnostamiseen kuin niiden hankkimiseen. Valitettavasti vain harvat yksiköt toimivat ohjeistuksen mukaan. Voimaan tulleiden uusien lakien ja ympäristöohjelman vaatimukset ovat kuitenkin sellaisia, joihin ei pystytä vastaamaan vanhoilla toimintatavoilla ja asenteilla.

Myös kierrätykseen tulevien huonekalujen ja tavaroiden määrä on vuosien saatossa lisääntynyt merkittävästi. Teknologian kehittyminen tarjoaa tänään runsaasti mahdollisuuksia, jonka avulla työtehtäviä, tavarankiertoa ja yhteydenpitoa pystytään nopeuttamaan ja asioita toteuttamaan ilman pitkiä odotusaikoja. Näitä mahdollisuuksia ei kuitenkaan ole hyödynnetty riittävästi sosiaali- ja terveystieteiden kalustekierrätyksessä.

9.2 Metsälän vastaanottokeskus

Suomeen saapui vuoden 2015 aikana 32 476 turvapaikanhakijaa, joille piti löytää majoitustilat ja kalustaa ne. Osa Suomeen saapuneista turvapaikanhakijoista sijoitettiin Metsälän vastaanottokeskukseen, MVOK, Helsinkiin. Metsälässä jo olemassa olevaa vastaanottokeskusta laajennettiin 500 uuden tulijan tarpeisiin. Uusi tila vaati luonnollisesti ripeitä toimenpiteitä kalustamisen suhteen. Tilat piti saada asuttavaksi uusille tulijoille, kalustamisen aloitimme Syyskuussa 2015, jolloin ensimmäiset asiakkaat muuttivat sisään.

Metsälän MVOK kalustettiin lähes kokonaisuudessaan kierrätyskalusteilla. Vastaanottokeskuksen kalustamisessa soten tehostettu kalustekierrätys joutui todelliseen testiin. Keskuksessa oli tarve sängyille, pöydille, tuoleille, sohville, toimistokalusteille ja lastenkalusteille sekä kaikille asumisessa tarvittaville tuotteille ja tavaroille. Uudessa vastaanottokeskuksessa oli periaatteessa vain seinät valmiina. Pakilan työkeskus valtuutettiin huolehtimaan keskuksen kalustamisesta. Kiireinen tarve ohjasi huonekaluvalintojamme asiakaskäynneillä. Näillä käynneillä valitsimme huonekaluja ja muita tavaroita kohdennetusti. Tiedostettu tarve oli olemassa, joten asian suhteen oli helppo toimia.

Onnellinen yhteensattuma oli se, että olimme juuri saaneet valmiiksi intranetissä toimivan Kierrätystorin. Odotuksemme kierrätystorin suhteen olivat suuret, sillä olimme ilmoittaneet Metsälässä tarvittavista huonekaluista ja tavaroista juuri Kierrätystorin kautta. Ilmeisesti Kierrätystori ja sen toimintatapa oli kuitenkin liian tuore. Kierrätystorin sisäänajo henkilökunnan keskuuteen oli vielä vaiheessa. Saimme kuitenkin runsaasti yhteydenottoja Kierrätystorille jätettyjen huonekalutarpeiden tiimoilta. Yhteydenotot tavaroiden luovuttajilta tulivat kuitenkin pääsääntöisesti puhelimitse, eikä intranetissä toimivien sähköisten ilmoituslomakkeiden kautta. Myös tämän opinnäytetyön tekijän ja Pakilan vastaavan työnjohtajan, henkilökohtaiset

suhteet kaupungin sisäisiin, vaikkakin soten ulkopuolisiin toimijoihin otettiin käyttöön. Saimme myös paljon yhteydenottoja yksityisiltä ihmisiltä, jotka halusivat kantaa kortensa kekoon ja joilla useilla oli tarjota vastaanottokeskukseen kodinomaisia tuotteita kuten mattoja, pelejä, leluja, lampuja ja kodin elektroniikkaa.

Tehostuneen kalustekierrätyksen, kierrätystorin ja henkilökohtaisten kontaktien avulla saimme Metsälän vastaanottokeskuksen kalustettua varsin lyhyessä ajassa. Kaiken kaikkiaan vastaanottokeskuksen kalustamiseen meni arviolta noin 6 kk. Tämä aika käsittää kalustamisen mutta myös ja tarpeellisen tavaran hankkimisen ja varastoimisen tulevaisuuden tarpeita ajatellen. Metsälän kalustaminen kierrätyskalusteilla oli kaiken kaikkiaan mittava projekti, josta Pakilan työkeskus kuitenkin suoriutui kunniakkaasti.

Taloudellisesti mitattuna säästimme kierrätyshankinnoillamme mittavan summan rahaa, puhumattakaan kalustamiseen liittyvistä ekologisista vaikutuksista (Taulukko 1). Projektissamme korostui myös luonnollisesti julkisen sektorin hyvä esimerkki tehokkaana kierrättäjänä.

Taulukko 1. Mvok kierrätyshankinnat asukkaille

Mvok kierrätyshankinnat asukkaille					
Tuotteet	Kpl	Tuotteet	Kpl	Tuotteet	Kpl
Pukukaapit	+100	Jääkaapit	25	Nojatuolit	10
Sängyt	75	Pesukoneet	4	Lamput	14
Pinnasängyt	15	Kuivurit	3	Matot	8
Vaatekaapit	+100	Mikrot	+20	Lastensohvat	6
Pöydät	70	Ompelukoneet	4	Lastenpöydät	9
Tuolit	+220	Syöttötuolit	16	Naulakot	5
Sohvat	23	Lastentuolit	+50	Hyllyt	+10
Tv:t	10	Lääkelaatikot	436	Sohvapöydät	12

Näiden lisäksi onnistuimme hankkimaan toimistokäyttöön 30 henkilölle työpöydät, toimistotuolit, sermit, arkistokaapit, sivupöydät ja muut toimistossa tarvittavat huonekalut. Kokonaisen opetustilan kalusteet sekä polkupyöriä ja urheiluvälineitä ym. Lisäksi saimme lahjoittajilta 15 sohvia, lukemattoman määrän tuoleja ja pöytiä, useamman tv:n, viihde-elektroniikkaa, urheiluvälineitä, pöytiä ja konsolipelejä (Kuva 11), cd- ja dvd-levyjä ja paljon muuta.

Kuva 11. Pöytäjalkapallo, lahjoitus yksityishenkilöltä. (Kuva: Petri Rantasuo)

10 PROJEKTIN TULOKSIA

Toteutetuilla toimenpiteillä oli konkreettisia vaikutuksia. Toteutettujen muutosten vaikutusta sosiaalisen ja kulttuuriseen kestäväan kehityksen osaluokkeisiin on lähes mahdotonta arvioida tämän työn perusteella. Pakilan työkeskuksen työntekijöiden kanssa käymieni keskustelujen perusteella, voin kuitenkin todeta, että he ovat olleet tyytyväisiä parantuneisiin työolosuhteisiin, lisäksi muutokset ovat parantaneet heidän työmotivaatiota. Tämä on merkittävä saavutus siinä mielessä, että kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on työllistää henkilöitä avoimille työmarkkinoille.

Kalustekierrätyksen tehostuksen yhteydessä Pakilan työkeskuksessa on toteutunut kiertotalouden, kestäväan kehityksen ja jätelain etusijajärjestyksen periaatteet. Pidän konkreettista jätekulujen vertailua (Taulukko 2) luotettavana ja suuntaa antavana osoituksena kestäväan kehityksen ekologisen ja taloudellisen puolen toteutumisesta tämän prosessin aikana.

Taulukko 2. Jätekulut/ Vaihtolavojen vuokra ja tyhjennys.

	Vaihtolavojen vuokra	Vaihtolavojen tyhjennys (Seka-ja puujäte)
2014	2 315,70 €	11 706,48 €
2015	1 867,50 €	7 912,79 €
Erotus	-448,20 € (19,35%)	-3 793,69 € (32,40%)

Metsälän vastaanottokeskuksen kalustamista kierrätyskalusteilla (Kuva 12) pidän hyvänä esimerkkinä kestäväen kehityksen kaikkien osa alueiden toteutumisena. Konkreettisesti osoitettava tulos on kuitenkin jälleen taloudellisella puolella. Sosiaali- ja terveystyökeskus on säästänyt merkittäviä summia rahaa hyödyntäessään kierrätyskalusteita Metsälän vastaanottokeskuksen sisustamisessa, puhumattakaan neitseellisen materiaalin käyttämättä jättämisestä. Jokainen voi vain mielessään miettiä, paljonko majatalon kalustaminen 500 asukkaalle tulee maksamaan.

Kuva 12. Luokkahuoneen odotustila, sisustettu kierrätyskalusteilla. (Kuva: Petri Rantasuo)

Intran läpiviennin vaikutuksia on työni puitteissa vaikea arvioida. Kattavan loppuanalyysin saavuttamiseksi projekti vaatisi kattavampaa pitkäaikaista seurantaa.

Yleisellä tasolla voi kuitenkin todeta, että Pakilan työkeskuksessa tehostaminen onnistui paremmin kuin sosiaali- ja terveystyökeskuksen tasolla.

11 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Aloittaessani kalustekierrätyksen tehostamisen ja siihen liittyvän kierrätystyön valmistelun pidin suurimpana riskinä henkilöstön muutosvastaisuutta ja haluttomuutta poiketa totutuista toimintatavoista.

Pakilan työkeskuksessa muutokset saatiin aikaan kivuttomasti, ilman suurempia hankaluuksia. Koska työkeskuksessa harjoitetaan kuntouttavaa työtoimintaa, on työnohjauksen oltava ohjaavaa ja esimiesten on näytettävä esimerkkiä omalla tekemisellään, kun sovittuja muutoksia siirretään käytäntöön. Kuntouttavan työtoiminnassa ja usein myös työkokeilussa on kyse ihmisryhmästä, jotka harjoittelevat työelämään paluuta, työelämätaitoja ja elämänhallintaa. Usein heille on helpompaa sisäistää ja noudattaa selkeitä työnjohdolta tulleita ohjeita ja määräyksiä. Vastuunottaminen ja itsenäisten päätösten tekeminen saattaa kuntouttavassa työtoiminnassa olevalle henkilölle olla hyvin vaikeaa ja toisaalta myös uskallus siihen puuttuu. Parantuneet työskentelyolosuhteet ja työn järkevöittäminen toimi tässä tapauksessa työntekijöiden näkökulmasta katsoen työnantajan huolenpitona. Työntekijät kokivat muutokset työtään helpottavana ja olivat tyytyväisiä muutoksiin Pakilan työkeskuksen toiminnassa.

Suureksi yllätykseni yhteydenotot Kierrätystorin tiimoilta tapahtuivat edelleen perinteisesti puhelimitse eikä s-postilla. Myös luoduista kontakteista pidettiin kiinni. Tavarantoimittajat ottivat suoraan yhteyttä Pakilan työkeskukseseen ja sieltä jo entuudestaan tuntemiin henkilöihin halutessaan päästä eroon tarpeettomista huonekaluista. Tämä tapahtui mielestäni siitä syystä, että asioiden odotettiin hoituvan nopeammin nk. kahden kauppana. Tavarantoimittajilla oli vahva usko siihen, että tuttu henkilö varmasti löytää tavaramalle helposti uuden sijoituspaikan. Tavarantoimittajan ei tarvitse jäädä odottelemaan mahdollista yhteydenottoa intran kautta. Toisaalta asiaa saattaa selittää myös se, että luotetaan Pakilan työkeskuksen ammattitaitoon ja asiantuntemukseen. Ihmiselle, joka ei työkseen arvioi huonekalujen kuntoa on vaikeaa kertoa ja kuvailla niitä intranetissä, huolimatta siitä, että Kierrätystorissa on mahdollisuus liittää kuva mukaan ilmoitukseen. Huonekalukierrätyksessä avainsanana on tuotteen kierrätettävyys, joka edellyttää materiaalituntemusta ja tuotteen hyödyllisyyden ja käyttökelpoisuuden tunnistamista. Kierrätyksessä usein käytetty sanonta pitää tässäkin yhteydessä paikkansa: “Toisen roska on toisen aarre”. Roskana pidetty kierrätystavara saattaa todellakin olla toiselle korvaamaton aarre (Kuva 13, s. 36). Jos kierrätettäviä huonekaluja halutaan käyttää yllätyksellisesti tai esim. hyödyntää niitä kaupungin taideprojekteissa niiden erottaminen ja tunnistaminen vaatii todellista pelisilmää.

Kuva 13. ”Toisen roska on toisen aarre”, lääkelaatikot toimivat Metsälän vastaanotto-keskuksessa, asiakkaiden lukollisena säilytyspaikkana. (Kuva: Petri Rantasuo)

Myös tavaran hankkiminen eri yksiköihin intran kautta jäi vähäiseksi. Tähän lienee syynä se, että vaikka työntekijöitä veloitetaan kierrättämään kalusteita ja tavaroita, työntekijät eivät välttämättä ole kovin innostuneita kierrätyskalusteita. Työntekijät ottavat mieluummin käyttöönsä uuden työtuolin vanhan sijaan. Organisaation arvot ja työntekijän henkilökohtaiset arvot eivät välttämättä kohtaa. Syynä saattaa olla niin hygieniaan kuin työn arvotukseen liittyvät syyt tai pelkkä asenne.

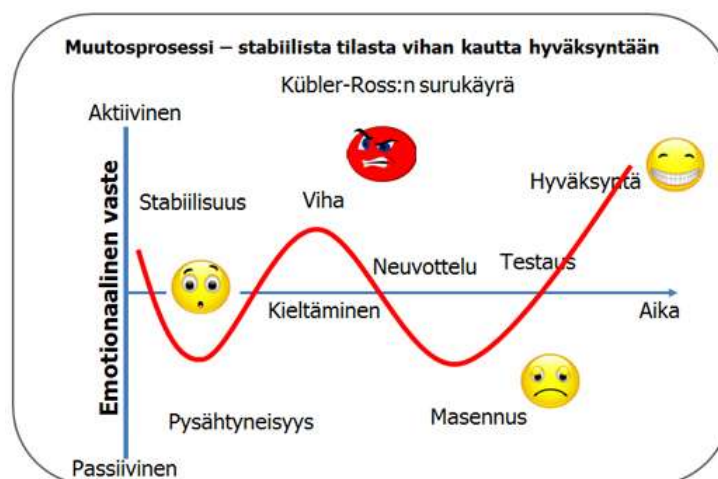
Huolimatta siitä, että intrassa toimiva kierrätystori on helppokäyttöinen työkalu tavaroiden ja huonekalujen kierrätyksessä sen sisäänajo vaatii aikaa. Jotta uudistukset saataisiin osaksi työ kulttuuria ja toimintatapoja, se edellyttää, sitoutumista, halukkuutta oppia, vastuunkantoa ja tulosvastuullisuutta jokaiselta työntekijältä. Kierrätystorin hyödyt henkilöstölle ovat helppous ja nopeus saada tai luovuttaa kalusteita ja tavaraa. Mutta miksi totutun toimintatavan muutos ja on niin hankalaa varsinkin kunnallisessa organisaatiossa?

Poutilainen (2015) on todennut että syvään juurtuneet toimintatavat, asenteet ja vahva organisaatiokulttuuri ovat suurimpia esteitä uudenlaisten toi-

mintamallien omaksumiselle. Julkisen sektorin toiminta on usein kaava- maista ja sen muuttaminen kohti luovampaa ajattelua vaatii esimiesten vah- vaa esimerkkiä ja konkreettisia tuloksia onnistuneista muutoksista. Liian usein työyhteisössä kehitetään ja luodaan uusia toimintamalleja ja työta- poja, jotka jäävät vain paperille. Usein myös työyhteisössä vallitsee luon- taisesti negatiivisuus uudistuksia ja muutoksia kohtaan. Toimintatapojen muutos on ylhäältä alas valmiina malleina, jotka sitten on vain tarkoitus ot- taa käytäntöön. Tällaisessa toimintatavassa työntekijät eivät yleensä ole voineet vaikuttaa uusien käytäntöjen kehittämiseen. Toimintaa on pyritty kehittämään tehokkaaksi, niin että henkilöstöresurssit tulee hyödynnettyä maksimaalisesti. Asiakas on mukana yhtenä tekijänä uudistamishankkeissa, mutta asiakasta ei ole osallistuttu hänelle kohdistettujen palveluiden kehit- tämiseen. (Poutilainen 2015.)

Pakilan työkeskuksen kontekstissa työntekijöiden suoritustaso ja ominais- piirteet olivat tiedostettuja ja muutosta lähdettiin läpiviemään työntekijöi- den näkökulmasta. Vastuuhenkilöt laskeutuivat lattiatasolle ja kartoittivat työprosessit ja ongelmakohdat työntekijä lähtöisesti. Työntekijät myös osallistettiin projektiin. Tässä tapauksessa asiakas, työkeskuksen työntekijä oli mukana hankkeessa. Toisin oli Intra-hankkeessa. Määräys Intran perus- tamiseen tuli ylemmältä johdolta. Työntekijöillä ei ollut asiaan vaikutus- mahdollisuutta. Tässä tapauksessa siis, Kierrätystorin toteuttaminen tapah- tui juuri Poutilaisen kuvaaman muutoksen kaltaisena prosessina. Tällaiset muutokset aiheuttavat luonnollisesti muutosvastarintaa.

Muutosvastaisuus muutosprosesseissa on yleisesti tunnustettu ja tutkittu asia. Elisabeth Kübler-Ross (1969) on kuvaillut ihmisten tunnetiloja niin sanotun surukäyrän avulla (Kuvio 6) Käyrän avulla hän kuvailee niitä tun- netiloja, joita ihmiset käyvät läpi muutoksen aikana.

Kuvio 6. Kübler-Rossin surukäyrä. Viitattu 10.5.2016. Saatavissa <http://www.qk-karjalainen.fi/fi/artikkelit/muutosprosessi/>

Myönteistä tässä Kübler-Rossin (1969) mallissa kuitenkin on, että lopputulos on positiivinen ja muutosprosessin menestyksellinen läpivienti johtaa lopulta hyväksyntään. Muutosprosessit liittyvät luonnollisesti ihmisten tunnetiloihin. (Camilla Sellman 2015.)

Helsingin kaupungilla on kierrätykseen ja uudelleenkäyttöön runsaasti ohjeistusta. Sosiaali- ja terveystieteiden työntekijät, jotka joutuvat työnsä puolesta miettimään kalustehankintoja tai vastaavasti kalustepestöjä ovat varmasti tietoisia näistä arvoista ja periaatteista. Uskon, että kierrätystorin käyttöönoton aktivointi jokapäiväiseksi työkaluksi vaatii runsaasti aikaa. Tärkeää mielestäni on se, että organisaatiossa käsitellään ihmisten tunnetiloja muutosten aikana, perustellaan uudistuksen tarkoitusta ja sen tavoitetta. Tärkeää on se, että muutoksella on selkeä ja järkevä tavoite. Samalla tavoin työntekijöille on annettava mahdollisuus vaikuttaa muutokseen ja tehdä siihen parannusehdotuksia. Ne, jotka konkreettista työtä tekevät tietävät kuitenkin parhaiten, mikä on järkevin tapa toimia.

Toisaalta muutosprosessia saattaa hidastaa mielestäni se seikka, että niin Helsingin kaupunki kuin sen alainen sosiaali- ja terveystieteiden työntekijät ovat rakenteeltaan jäykkiä ja työntekijät ovat suuressa määrin olleet saman työnantajan palveluksessa pitkään. Työkulttuuri on kyseisissä instansseissa soljunut virtaviivaiseen uomaan vuosien saatossa. Yksityisellä sektorilla työntekijöiltä vaaditaan jatkuvaa kehitystä, oma-aloitteista kouluttautumista, uusien asioiden oppimista ja ehdotonta joustavuutta. Tätä toivoisin myös kunnallisella sektorilla työskenteleviltä. Yksityisellä sektorilla myös innovatiivisuus ja visioiminen nähdään työntekijän vahvuudeksi, työnkuvan muutokset ja irtisanomiset ovat arkipäivää. Nykyään pitkät työsuhteet saman työnantajan palveluksessa ovat harvinaisia. Ajat ovat muuttuneet, eri työnantajien palveluksessa hankitut osaamiset ovat etu työmarkkinoilla. Työmarkkinoilla kaivataan moniosaajia, yhden asian osaamisella ei ole sijaa 2000-luvun työelämässä. Tosiasia on, että pitkässä työsuhteessa työntekijän silmät sokeutuvat työnteolle ja valitettavasti monesti pidetään itsepintaisesti kiinni vanhoista totutuista tavoista. Teknologian suomien mahdollisuuksien myötä tarvitaan myös kunnallisissa organisaatioissa uuden työkulttuurin omaksuneita henkilöitä, jotka ovat valmiita omaksumaan uudet työskentelevät ja työelämän hektiset muutokset.

Ongelmana Kierrätystorin sisäänajossa on mielestäni myös se, että Helsingin kaupungin ekotukihenkilöt toimivat vapaaehtoisuuspohjalta, oman toimimensa ohella. Mielestäni vastuuta kierrätystoiminnan ja kestävä kehityksen arvomaailman eteenpäin viemisestä ei voida sysätä vapaaehtoisten vastuulle. Kierrätys on muutakin kuin jätteen lajittelemisen opastusta, oikeissa käsissä kierrätyksellä onkin suuri taloudellinen ja ympäristöllinen merkitys.

Harvoista palkatuista ympäristöasiantuntijoista huolimatta, Helsingin kaupungilla tulisi olla operatiivinen osasto, jonka vastuulla olisi kestävä kehityksen periaatteiden istuttaminen, vastuu kierrättämisestä, kouluttamisesta ja vastuu organisaation arvojen toteuttamisesta käytännössä. Lean-teorian toteuttaminen koko kaupungin tasolla, jossa sitoutetaan isompi ihmisryhmä keskustelemaan ja ideoimaan tehokkaampia toimintatapoja huonekalujen kierrätykseen ja tunnistamaan kierrätykseen liittyvät ongelmat, olisi mielestäni toteutettava mahdollisimman pian.

Toteutetun projektin pohjalta, mielestäni olisi aiheellista tehdä pitkäaikaisempaa seurantaan Intran läpimenoa, siihen kohdistuvasta muutosvastarinasta ja kaupungin työntekijöiden yleisistä asenteista kierrätykseen.

LÄHTEET

Destaclean. 2016. Jätelaki ja hierarkia. Viitattu 10.10.2016.
<http://www.destamatic.fi/fi/ajankohtaista/jatelaki-ja-hierarkia>

Helsingin kaupunki. 2011a. Pakilan työkeskus. Viitattu 10.10.2016.
<http://helmi.yhteisetpalvelut/hankinnat/sopimukset/muut/kalusteet/pakilantyokeskus/Sivut/default.aspx>

Helsingin kaupunki. 2013b. Strategiaohjelma 2013-16. Viitattu 30.10.2016.
http://www.hel.fi/static/taske/julkaisut/2013/Strategiaohjelma_2013-2016_Kh_250313.pdf

Helsingin kaupunki. 2015c. Ekotukitoiminta. Viitattu 16.10.2016.
<http://www.hel.fi/wps/wcm/connect/HelsinkiV2/fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/ymparistotietoisuus/ekotuki/?1dmy&urile=wcm%3Apath%3A/wps/wcm/connect/HelsinkiV2/fi/kart>

Helsingin kaupunki. 2015d. Helsingin kaupungin kestävien hankintojen opas. Viitattu 30.10.2016.
www.hel.fi/Helsingin_kaupungin_kestavien_hankintojen_opas-2015.pdf

Helsingin kaupunki. 2016e. Helsingin kaupunki on suomen suurin työnantaja. Viitattu 19.11.2016.
<http://www.hel.fi/www/Helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/helsinki-tyonantajana>

Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelma.2003. Viitattu 10.10.2016.
<http://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/keke-ohjelma.pdf>

Helsingin sosiaali- ja terveystieteiden strategiasuunnitelma vuosille 2014-2016 n.d. Viitattu 30.10.2016.
http://www.hel.fi/static/sote/julkaisut/Sote_strategiasuunnitelma2014_2016.pdf

Kallinen, A. 2011. Työtä kaupungin ja kaupunkilaisten hyväksi Pakilan työkeskuksen ja sen edeltäjien historia 1969—2011. Viitattu 30.10.2016.
<https://asiakas.kotisivukone.com/files/pakilantyokeskus.kotisivukone.com/tiedostot/historia.pdf>

Kanban ja Lean 2015. Viitattu 28.10.2016.
<http://trc.utu.fi/embedded/kasikirja/1/4/>

Karjalainen n.d.a. Lean. Viitattu 2.4.2016..
<http://www.sixsigma.fi/fi/lean/>

Karjalainen n.d.b, Arvovirtakuvaus.Viitattu 10.10.2016.
<http://www.sixsigma.fi/fi/lean/yleinen/arvovirtakuvaus-vsm/>

- Karjalainen n.d.c. Viisi kysymystä. Viitattu 3.5.2016.
<http://www.sixsigma.fi/fi/lean/yleinen/viisi-kysymystae/>
- Kauppinen, T. 2002. Arvojohtaminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Kouri, I.2010. Lean taskukirja.Helsinki: Kopio-Niini.
- Laki julkisista hankinnoista nro 2007/348.30.3.2007.
- Modig, N. & Åhlström, P. 2013.Tätä on Lean-Ratkaisu tehokkuusparadoksiin. Halmstad: Rheologica publishing.
- Nurmi, K. 2015. Toimeentulotuen jonot lyhenivät autotehtaan opeilla. Viitattu 6.5.2016.
<http://www.lansivayla.fi/artikkeli/318627-toimeentulotuen-jonot-lyhenivat-autotehtaan-opeilla>
- Pieni opas Helsingin ympäristöjohtamisesta. 2010. Viitattu 16.10.2016.
<http://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/pieni-opas-ymparistojohtamisesta.pdf>
- Poutilainen, S. 2015. Etuuskäsittely prosessin kehittäminen Lean toimintastrategian Mukaiseksi. Savonia ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Sellman, C. 2015. Analytiikka on tunnehiukkasten törmäytin. Viitattu 10.5.2016. <http://www.tivi.fi/Kumppaniblogit/invenco/analytiikka-on-tunnehiukkastn-3481437en-tormaytin>
- Suomalaisia menestystarinoita.n.d. Viitattu 6.5.2016.
<http://www.leanyhdistys.fi/lean-osaaminen/suomalaisia-menestystarinoita/>
- Taloussanomat.2009. Kohukalusteiden laittomuudesta oli kerrottu sosiaalijohtajalle. Viitattu 6.5.2016.
<http://www.taloussanomat.fi/tyomarkkinat/2009/06/02/kohukalusteiden-laittomuudesta-oli-kerrottu-sosiaalijohtajalle/200913648/12>
- Toyotan tuotantojärjestelmä ja sen merkitys liiketoiminnalle.2014. Viitattu 2.10.2016.
http://www.toyota-forklifts.fi/sitecollectiondocuments/pdf%20files/about%20us/tmh%20tps%20-esite_web.pdf
- Yle. 2009. Voutilaisen kalustehankinnat pöydälle. Viitattu 6.5.2016.
http://yle.fi/uutiset/voutilaisen_kalustehankinnat_poydalle/5864467
- Ympäristöministeriö. Mitä on kestävä kehitys 2015. Viitattu.2.4.2016.
http://www.ym.fi/fi-I/Ymparisto/Kestava_kehitys/Mita_on_kestava_kehitys

HAASTATTELUT

Pihl-Koskin, A. Myymälävastaava. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus.
Haastattelu 10.9.2016.

SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTON YMPÄRISTÖOHJELMA 2015 – 2018

1 (6)

HELSINGIN KAUPUNKI
SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTO

23.9.2015

SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTON YMPÄRISTÖOHJELMA 2015 – 2018

ENERGIANKULUTUS TAVOITE	TOIMENPIDE	PÄÄTÖS TAI TAUSTASELVITYS, johon toimenpide pe- rustuu	VASTUUTAHO, toimenpiteen toteuttaja	MITTARI, SEURANTA	TAVOITETASO/ TOTEUMA
Energiankulutus vähenee	Sosiaali- ja terveysvirastolla on energiansäästösuunnitelma. (23.1.2014). Valojen sammuttaminen. Tietokoneennäytöiden sammuttaminen. Koneellisen ilmastoinnin kohteissa ikkunoita ja ovia ei saa pitää auki. Koneiden, laitteiden ja järjestelmien hankinnassa kiinnitetään huomiota energiatehokkuuteen.	Helsingin strategiaohjelma 2013 – 2016 TAE 2014 ja taloussuunnitelma vuosiksi 2014 – 2016 Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka Covenant of Mayors, kaupunginjohtajien ilmast- ja energiasopimus. EU-maiden kaupunginjohtajien sitoumus	Osastojen johto Ympäristöasiantuntija, ympäristöryhmä ja ekotukihenkilöt Sosiaali- ja terveysviraston henkilöstö Sosiaali- ja terveysvirasto yhteistyössä kiinteistöviraston ja rakennusviraston kanssa	Sosiaali- ja terveysviraston energiankulutusta seurataan n. 40 kohteessa yhteistyössä HKR:n kanssa. Energiansäästö neuvottelu-kunta (ESNK) vuosittain raportti kaupungin energiankulutuksesta.	Koko kaupunkia koskeva sitova säästölaivoite vuonna 2015 on 8 % ja 2016 on 10 % vuoden 2010 kokonaisenergiankulutuksesta. Sosiaali- ja terveysviraston energiankulutus n. 40 kohteeseen seurannassa vähenee siten, että vuonna 2015 se on 8 % ja vuonna 2016 se on 10 % vuoden 2010 energiankulutuksesta.

Postiosoite
PL 6500
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaaliaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen Linja 4 A
Helsinki 53
<http://www.hel.fi/soite>

Puhelin
+358 9 310 5015

Faksi
+358 9 310 42504

<http://www.energiatohokas.helsinki.fi/>

2 (6)

**HELSINGIN KAUPUNKI
SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTO**

23.9.2015

JÄTEHUOLTO JA LAJITTELU TOIMENPIDE		PAÄTÖS TAI TAUSTASELVITYS	VASTUUTAHO toimenpiteen toteuttaja	MITTARI, SEURANTA	TAVOITETASO/ TOTEUMA
Yhdenmukaiset jätteiden lajitteluhjeet	Tarkastetaan sosiaali- ja terveysviraston lajitteluhjeet, korjataan tarvittavat kohdat ja tiedotetaan henkilöstölle ko. ohjeista.	Sosiaali- ja terveysviraston ympäristökatseimus 2014. Jätelaki (17.6.2011 /646) 12 § selvilläolo- ja kirjaintoiveellisuus	Ympäristöasiantuntija ja Sosiaali- ja terveysviraston ympäristötyöryhmä Ekotukihenkilöt	Ohjeet on tarkastettu ja ne löytyvät Helmestä kohdasta: oikopolut/ ympäristöasiat/ jätteet ja jätehuolto	Tarkastetut ohjeet käytössä vuonna 2015
Sekajätteen määrä sosiaali- ja terveysviraston kohteissa vähenee	Jättemääriä arvioidaan laskennallisesti kustannusten mukaan vuosittain. Kiinteistövirasto lähettää jätekustannusten tiedot vuosittain sosiaali- ja terveysvirastolle.	Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka	Osastojen johto Ympäristöasiantuntija ja Sosiaali- ja terveysviraston ympäristötyöryhmä	Jätteen määrän kustannukset	Jättemäärän kustannukset vähenevät 10 % vuoteen 2020 mennessä verrattuna vuoteen 2013
Huonekalujen kierrätystä lisätään	Intra-sivuston perustaminen huonekalujen kierrätykseen	Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka	Ympäristöasiantuntija ja Pakilan työkeskus	Intra-sivut on perustettu ja käytössä	Henkilöstön käytössä olevat intra-sivut ovat käytössä v. 2016 huonekalujen kierrätykseen.
KULJETUKSET, LIIKKUMINEN (poliitiat, tavarat, henkilökunta) TOIMENPIDE		PAÄTÖS TAI TAUSTASELVITYS	VASTUUTAHO toimenpiteen toteuttaja	MITTARI, SEURANTA	TAVOITETASO/ TOTEUMA
Polttoaineen kulutus vähenee	Sosiaali- ja terveysviraston kuljetusyksikön ajoreittien suunnittelussa tehostetaan paikan- nusjärjestyksen käyttöä.	Helsingin kaupungin ilmansuojelun toimintaohjelma 2008 – 2016	Sosiaali- ja terveysviraston kuljetusyksikkö ja Siara	Polttoainekulutuksen kustannukset	Polttoaineen kokonaiskulutukset vähenevät vuosittain.

Postiosoite
 PL 6000
 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
 sosiaaliaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
 Toinen Linja 4 A
 Helsinki 53
<http://www.hel.fi/soite>
Puhelin
 +358 9 310 5015

Faksi
 +358 9 310 42504

**HELSINGIN KAUPUNKI
SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTO**

3 (6)

23.9.2015

Kannustetaan henkilöstöä asiointi- ja työmatkapyöräilyyn	Sosiaalihuolto-, vammaispalvelu- ym. laimukaisia potilas- ja henkilökuljettajia pyritään mahdollisuuksien mukaan yhdistämään. Hoitovälineiden, tavaroiden, lääkkeiden ja apuvälineiden kuljetuslogistiikkaa tehostetaan. Sähkö- ja hybridautoja suositaan polttomoottorikäyttöisten sijaan Autoja ammatkseen kuljettavat työntekijät osallistuvat Staran säästävän ja taloudellisen ajotavan koulutukseen. Lisätään sähköisiä kokouksia Lync-sovelluksen avulla	Kaupungin sähköisen liikenteen kehitysohjelma (Khs 3.12.2012, § 1384)	Kuljetuspalvelupäällikkö ja Palmian matkapalvelukeskus Palvelupäällikkö yhdessä Staran kanssa Kuljetuspalvelupäällikkö yhdessä Staran kanssa Autoja omistavien yksiköiden esimiehet	Seurantajärjestelmien kehittäminen Kuljetuskustannusten seurantarjestelmän kehittäminen Säästävän ajotavan koulutukseen osallistuneiden määrä.	Seurantajärjestelmät valmiit vuonna 2016. Yhdistelyjen matkojen määrä lisääntyy Kuljetuskustannukset alenevat. Taloudellisen ajotavan koulutukseen osallistuvat kaikki ammatkseen ajavat.
Lisätään joukko-liikenteen käyttöä työmatkoilla	Kerrotaan pyöräilyn hyödyistä intrassa, kehoitetaan henkilökuntaa osallistumaan esim. Kilometri-kisaan, joka on loikkimielinen pyöräilykilpailu työyhteisölle. Henkilökuntaa kannustetaan joukko liikenteen käyttöön	Helsingin kaupungin pyöräilyn edistämisohjelman luonnos 12.2.2013 Helsingin kaupungin ilmansuojelun toimintaohjelma 2008 - 2016	Osastojen johto Sosiaali- ja terveysviraston henkilökunta Sosiaali- ja terveysviraston henkilökunta	Pyöräilyyn kannustavat tiedotteet on julkaistu intrassa. Työsuhdematkaileppujen määrä suhteessa henkilöstön määrään	Kilometrikisaan osallistuneiden työyhteisöjen määrä Työsuhdematkaileppujen käyttö lisääntyy

Postiosoite
 PL 6000
 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
 sosiaali@terveys@hel.fi

Käyntiosoite
 Tolonen Linja 4 A
 Helsinki 53
<http://www.hel.fi/soite>
Puhelin
 +358 9 310 5015

Faksi
 +358 9 310 42504

23.9.2015

HANKINNAT		TOIMENPIDE	PAÄTÖS TAI TAUSTASELVITYS	VASTUUTAHO toimenpiteen toteuttaja	MITTARI, SEURANTA	TAVOITETASO/ TOTEUMA
TAVOITE						
Hankintaprosesseissa käytetään ympäristökriteerejä	Hankintoja tekevä henkilöstö lisää ympäristömyönteisyyden huomioon ottamista hankinnoissa.	Helsingin kaupungin strategiaohjelma vuosille 2013 - 2016 Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka Laki julkisista hankinnoista 348/2007 Valtioneuvoston periaatepäätös kestävien valintojen edistämisestä julkisissa hankinnoissa. (8.4.2009)	Sosiaali- ja terveysviraston hankintapäällikkö ja hankintoihin osallistuvat	Tarjouspyynnöt, joissa on otettu huomioon ympäristökriteerit, pöytäkokoukset, päätökset ja tarjouspyynnöistä	Vuonna 2015 selvitettiin ympäristökriteerit sisältävien hankintojen prosenttiosuus kaikista soten hankinnoista. Vuonna 2016 40 % hankinnoista sisältää ympäristökriteerejä. Vuonna 2020 80 % hankinnoista sisältää ympäristökriteerejä.	
LÄÄKKEET		TOIMENPIDE	PAÄTÖS TAI TAUSTASELVITYS	VASTUUTAHO toimenpiteen toteuttaja	MITTARI, SEURANTA	TAVOITETASO/ TOTEUMA
TAVOITE						
Toimitaan lääkejätehuoltoa koskevien määräysten ja ohjeiden mukaisesti	Henkilökunta koulutetaan toimimaan lääkejätteen ohjeiden mukaan	Jätelaaki (17.6.2011/1646) § 12 selvällä- ja kirjaintoimittelu Helsingin kaupungin talous- ja suunnittelu-keskuksen sisäisen tarkastuksen raportti 15.12.2010	Sairaala-apteekki v. 2015 loppuun. HUS-sairaala-apteekki 2016- Lääkehoitoa toteuttavat yksiköt ja lääkejättevastaavat	Koulutettujen henkilöiden määrä lääkkeitä toteuttavien yksiköiden määrään suhteutettuna	Lääkejätteet hävitetään ohjeiden mukaisesti. Kaikissa lääkkeitä toteuttavissa yksiköissä on lääkejätteen toimintatapoihin koulutettu henkilöt	

 Postiosoite
 PL 6000
 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
 sosiaaliterveys@het.fi

 Käyntiosoite
 Toinen Linja 4 A
 Helsinki 53
 http://www.het.fi/soite

 Puhelin
 +358 9 310 5015

 Faksi
 +358 9 310 42504

HELSINGIN KAUPUNKI
SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTO

5 (6)

23.9.2015

				Ympäristöasiatun- tija		
Lääkehävikki vä- henee	Lääkehävikkiä seurataan.	Jätelaki (17.6.2011/ 1646) § 12 selvällö- ja kirjantövelvollisuus	Sairaala-apteekki v. 2015 loppuun. HUS-sairaala- apteekki 2016- Lähiesmiehet, lää- keviaaivat	Sairaala-apteekin ja v. 2016 – HUS- sairaala-apteekin seurantajärjestel- mä.	Hävikki pienenee	
KEMIKAALIT						
TAVOITE	TOIMENPIDE	PAATOS TAI TAUSTASELVITYS	VASTUUTAHO toimenpiteen toteuttaja	MITTARI, SEURANTA	TAVOITETASO/ TOTEUMA	
Henkilökunta tie- tää kemikaalien ympäristö- ja ter- veysvaikutukset, hävittämistä kos- kevat määräykset ja toimii ohjeiden mukaan.	Henkilökunta ohjeistetaan toimimaan käyttö- ohjeiden ja käytöturvallisuustiedotteiden mu- kaaisesti.	Kemikaalilaki 744/1989 Työturvallisuuslaki 738/2002 Jätelaki 1646/2011, 16§ vaarallisten jätteiden pakkaamis- ja merkit- semisvelvollisuus Sosiaali- ja terveysviras- ton ympäristökatsaus 2014 Terveystuotolaki 1326/2010	Ympäristöasiatun- tija Lähiesmiehet Sosiaali- ja terveys- viraston henkilökun- ta	Kysely esimiehille	Henkilökunta osaa toimia ohjeiden mukaan.	

Postiosoite
PL 6000
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
sosiaali@terveys@hel.fi

Käyntiosoite
Toinen Linja 4 A
Helsinki 53
http://www.hel.fi/soite

Puhelin
+358 9 310 5015

Faksi
+358 9 310 42504

**HELSINGIN KAUPUNKI
SOSIAALI- JA TERVEYSVIRASTO**

6 (6)

23.9.2015

HENKILÖKUNNAN YMPÄRISTÖTIETOISUUS					
TAVOITE	TOIMENPIDE	PAÄTÖS TAI TAUSTASELVITYS	VASTUUTAHO toimenpiteen toteuttaja	MITTARI, SEURANTA	TAVOITETASO/ TOTEUMA
Helsingin kaupungin ympäristöraporttiin tietojen toimittaminen vuosittain	Kerätään tarvittavat tiedot sosiaali- ja terveysvirastosta	Jätelaki 1646/2011 § 12 selvityso- ja kirjapito-velvollisuus TAE 2014 ja taloussuunnitelma vuosiksi 2014 - 2016	Ympäristöasiantuntija Ympäristötyöryhmä Talous- ja tukipalvelut	Ympäristöraportti vuosi	Tiedot toimitetaan määrääkään mennessä ympäristökeskukseen
Ympäristömyönteisyys ja tietoisuus ympäristöasioista lisääntyvät.	Henkilöstön koulutus Uudet työntekijät ja sijaiset perehdytetään ympäristöasioihin	Jätelaki 1646/2011 § 12 selvityso- ja kirjapito-velvollisuus Helsingin sosiaali- ja terveysviraston strategiasuunnitelma vuosille 2014 – 2016	Ympäristöasiantuntija Ympäristötyöryhmä Ekotukihenkilöt Lähiesimiehet	Sosiaali- ja terveysviraston ympäristöasioihin liittyvään koulutukseen osallistuneiden määrä Ympäristökeskuksen ekotukihenkilöille suunnatun kyselyn tulokset	Koulutus on toteutettu Ympäristöasiat ovat osana uusien työntekijöiden perehdytysohjelmaa
Jokaisella työtehtävällä on koulutettu ekotukihenkilö	Työtehtävien nimeään ekotukihenkilöitä ja he osallistuvat ekotukihenkilöille tarkoitettuun koulutukseen. Virastossa järjestetään kaksi omaa koulutustilaisuutta ekotukihenkilöille vuosittain. ympäristökatselmus 2	Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka Sosiaali- ja terveysviraston 014	Ympäristöasiantuntija Lähiesimiehet	Ekotukikoulutukseen osallistuneiden ekotukihenkilöiden määrä	Kaikissa työtehtävissä on nimetty ekotukihenkilö. Ekotukihenkilöillä on tarvittavat resurssit käytettävissä ekotukityöhön.

Postiosoite
 PL 6000
 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
 sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite
 Toinen Linja 4 A
 Helsinki 53
 http://www.hel.fi/soe

Puhelin
 +358 9 310 5015

Faksi
 +358 9 310 42504

KÄYTTÖÄ VAILLA OLEVAN IRTAIMISTON KÄSITTELY

Viite Kaupunginjohtajan päätös 4411§/11.12.2001

Yleistä Irtaimisto on poistettava käytöstä, mikäli se on vanhentunut ja haittaa tehokasta toimintaa, sen korjaaminen on epätaloudellista, sen käyttöaste on muuttunut epätaloudelliseksi tai sitä ei työturvallisuuden vuoksi tai muusta syystä voida käyttää tarkoitetulla tavalla. Tällaista irtaimistoa ei saa tarpeettomasti varastoida, vaan se on poistettava mahdollisimman nopeasti. Irtaimiston poistamisen yhteydessä on varmistuttava, että mm. atk-laitteissa olevat tiedot hävitetään asianmukaisesti. Virastopäällikkö voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä tämän ohjeen noudattamisesta.

Nämä ohjeet koskevat kaikkea irtaimistoa riippumatta siitä onko kysymyksessä irtaimistorekisterissä, erillisrekisterissä, käyttöomaisuus- tai varastokirjanpidossa käsitelty irtaimisto tai kiinteistön irrotettava tarpeistoesine.

Irtaimiston luovuttaminen osana kauppahintaa

Irtaimisto voidaan luovuttaa käyvästä arvosta osana kauppahintaa, kun luovutus tapahtuu uuden omaisuuden hankinnan yhteydessä.

Irtaimiston luovuttaminen toiselle virastolle tai laitokselle

Ennen käytöstä poistamista viraston ja laitoksen on selvitettävä, onko irtaimistolla käyttöä muissa kaupungin virastoissa ja laitoksissa. Kaupungin intranetissä on kierrätystori kohdassa Ilmoitustaulu. Siellä virastojen ja laitosten pitää ilmoittaa käyttökelpoinen irtaimisto, jollei niillä itsellään ole käyttöä, mutta toisella kaupungin virastolla tai laitoksella saattaisi olla. Luovuttava virasto tai laitos poistaa irtaimistoilmoitukset kierrätystorilta heti, kun sille on löytynyt käyttäjä. Jos irtaimistolle ei löydy käyttäjää kuukauden kuluessa, poistaa virasto tai laitos ilmoituksen kierrätystorilta. Kierrätystoria käytetään vain tämän ohjeen mukaisesti.

Kaupunkihistoriallisesti arvokasta irtaimistoa tulee tarjota suoraan kaupunginmuseolle. Irtaimiston siirto ja luovutus –lomake (Lv 252j) löytyy Heli-intrasta kohdasta Lomakkeet.

Irtaimisto voidaan siirtää virastolta tai laitokselta toiselle vastikkeetta. Poistonalaista irtaimistoa siirrettäessä virastolta toiselle, käytetään myyntihintana kirjanpitoarvoa (=poistamaton hankintameno). Jos myyntihintana käytetään kirjanpitoarvon

Irtaimiston myyminen

ylittävää hintaa ja syntyy merkittävää sisäistä katetta (myyntivoitto), sisäinen kate on eliminoitava tilinpäätöksessä tuloksesta. Sisäinen kauppa tulee dokumentoida ja kirjata asianmukaisesti.

Irtaimisto voidaan myydä ulkopuoliselle vain, jos tavarasta on ollut ilmoitus kuukauden ajan kaupungin intranetin Kierrätystorilla.

Käytöstä poistetun irtaimen omaisuuden myynnistä tai muusta luovuttamisesta lukuun ottamatta vastikkeetonta tai alle käyvän arvon tapahtuvasta luovuttamisesta päättää viraston tai laitoksen päällikkö tai hänen valtuuttamansa henkilö ellei jotosäännössä ole toisin määrätty.

Myyntiesityksessä on otettava kantaa siihen, miten tarjottu hinta on suhteessa käypään arvoon. Käypää hintaa arvioitaessa on otettava huomioon mm. laitteiden kunto ja uuden hankintahinta. Tavararvosta pyydetään tarvittaessa lausunto asiantuntijoilta.

Ennen päätöstä myyntiesitys on lähetettävä talous- ja suunnittelukeskuksen sisäisen tarkastukselle, jotta sillä on niin halutessaan mahdollisuus ottaa kantaa asiaan. Myyntipäätös on myös annettava tiedoksi sisäiselle tarkastukselle.

Laitetta myytäessä tulee ehtona ostajalle olla, että myyjä ei vastaa laitteen toimivuudesta, turvallisuudesta tai muista teknisistä ominaisuuksista. Tästä on oltava maininta myös myyntipäätöksessä. Ostajalle on annettava mahdollisuus ennen kaupantekoa perehtyä laitteen kuntoon. Sen jälkeen on otettava sitoumus siitä, että ostaja hyväksyy laitteen siinä kunnossa kuin se luovutushetkellä on eikä tule esittämään sen käyttökunnosta tai turvallisuudesta vaatimuksia myyjälle.

Mikäli myytävä tavara on hankittu 1.6.1994 tai sen jälkeen, on myynnistä maksettava arvonalisävero voimassa olevia ohjeita noudattaen. Veron määrä tulee sisällyttää kauppahintaan.

Virasto tai laitos voi luovuttaa irtaimistoa myytäväksi seuraaviin kaupungin keskitettyihin myyntipisteisiin:

- Pienkoneet ja rakennusmateriaali rakennusviraston HKR-tekniikan materiaali- ja palvelujen Oulunkylän kierrätyskeskukseen
- Autot rakennusviraston HKR-tekniikan auto- ja konepalveluun

- Atk-laitteet, telekommunikaatiolaitteet ja kalusteet sosiaaliviraston Pakilan työkeskukseen

Pakilan työkeskus tai sopimuksen mukaan virasto itse toimittaa atk-laitteet arkaluontoisten tietojen hävittämiseksi sosiaaliviraston työhön kuntoutusyksikköön (työnjohtaja Timo Kytölä, p. 050-4280158, Kyläsaarekatu 8 D).

Jos virasto tai laitos myy itse irtaimistoaan, on sen itse hinnoiteltava myytävä irtaimisto tai pyydettyä siitä kirjalliset tarjoukset. Kaupungin omistustunnukset on mahdollisuuksien mukaan poistettava tai mitätöitävä ennen sen myyntiä.

Irtaimiston kierrätysmahdollisuudet ja hävittäminen

Sosiaaliviraston Pakilan työkeskus toimii kaupungin omana kierrätyskeskuksena. Se hakee poistettavia kalusteita ja laitteita ja toimittaa niitä uudelleen käyttöön. Esim. saneerauskohteita purettaessa on hyvä ottaa hyvissä ajoin yhteyttä työkeskukseen. Työtoimiston tekstiilityökeskus huolehtii käytettyjen ehjien verhojen kierrätyksestä.

Käyttökelvoton irtaimisto, jäte ja romu on hävitettävä määrysten mukaisesti. Lisätietoja YTV:n internet-sivuilta www.ytv.fi.

Myynti henkilökunnalle Sosiaaliviraston Pakilan työkeskus myy edullisesti kaupungin henkilökunnalle tarpeettomia kalusteita ja laitteita ja hoitaa tarvittaessa kotiinkuljetuksen.

Irtaimen omaisuuden lahjoittaminen

Irtaimisto voidaan myydä tai lahjoittaa ulkopuolisille vain, jos tavarasta on ollut ilmoitus kuukauden ajan kaupungin intranetin Kierrätystorilla.

Kaupunginhallituksen päätöksen 750 §/30.5.2005 mukaan irtaimen omaisuuden luovuttamisesta vastikkeetta tai alle käyvän arvon päättää:

- Kaupunginhallitus, kun luovutettavan omaisuuden arvo on yli 20.000 euroa
- Johtosäännössä määrätty muu viranomainen, kun luovutettavan omaisuuden arvo on enintään 20.000 euroa

Lahjoittamisesta tulee etukäteen pyytää talous- ja suunnittelukeskuksen sisäisen tarkastuksen lausunto. Lahjoitusehdotukseen tulee liittää selvitys seuraavista asioista:

- tehdyt toimenpiteet luovutettavan omaisuuden uudelleensijoittamiseksi kaupunginhallinnossa tai ulkopuolisille myytäväksi
- poistopäätökset perusteluineen
- irtaimen käypä arvo
- esineiden korjaus- ja kuljetuskustannukset, niiden maksaja sekä mistä määrärahoista korjaus- ja kuljetuskustannukset kirjataan
- irtaimen poistamaton menojäännös

Lahjoitusasiakirjoihin on liitettävä selvitys siitä, että kaupunki ei vastaa laitteen toimivuudesta tai muista teknisistä ominaisuuksista.

Tuula Jäppinen
taloushallintopäällikkö

Maija Voutilainen
palvelupäällikkö

Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelma

Kaupunginvaltuusto 12.6.2002

Helsingin Paikallisagenda 21-projekti

A SELOSTUSOSA

1 JOHDANTO

Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelman laadinta on osa maailmanlaajuisia ohjelmatyötä, joka nojaa YK:n ympäristö- ja kehityskonferenssissa 1992 hyväksytyyn pitkän aikavälin (21. vuosisadan alkuvuosien) kestävän kehityksen ohjelmaan, **Agenda 21**:een. Ohjelmatyöllä pyritään ekologiseen kestävyys ja sitä edistävien taloudellisten, sosiaalisten ja kulttuuristen edellytysten luomiseen. Valtion tasolla on tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset kirjattu kesäkuussa 1998 julkaistuun Hallituksen kestävän kehityksen ohjelmaan, jota tarkistetaan vuoden 2002 aikana.

Helsingin kaupunki sitoutui kestävän kehityksen tavoitteisiin helmikuussa 1995 kaupunginhallituksen allekirjoittamassa **Aalborgin asiakirjana** tunnetun Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen asiakirjan, joka laadittiin ja hyväksyttiin Aalborgissa Tanskassa vuonna 1994 järjestetyssä kaupunkikonferenssissa. Allekirjoituksellaan Helsinki liittyi mukaan Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen kampanjaan, jonka osanottajina on jo yli 900 eurooppalaista kaupunkia ja kuntaa.

Helsingin ohjelmatyön tärkein lähtökohtapäätös on kaupunginvaltuuston 26.3.1997 tekemä päätös paikallisen Agenda 21 -prosessin (PaikA-prosessin) käynnistämiseksi Aalborgin asiakirjan periaatteiden mukaisesti. Valtuuston päätöksessä määriteltiin Helsingin kestävän kehityksen ohjelmatyölle seuraavat 5 päätavoitetta:

- 1) Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen
- 2) Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja vaaliminen
- 3) Vuorovaikutuksen ja kansalaisosallistumisen lisääminen
- 4) Kestävän kehityksen mittaamisen ja arvioinnin kehittäminen
- 5) Lähiuudistuksen toteuttaminen kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti

Kestävä kehitys on käsitteenä monitahoinen. Sen eri ulottuvuudet liittyvät kaikkiin yhteiskunnan toiminnan osa-alueisiin. Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelmalla pyritään vaikuttamaan kaupungin kaikkien toimialojen suunnitteluun ja kehittämiseen – yleiskaavatyöhön ja liikennejärjestelmän suunnitteluun, energiantuotannon ja muun yhdyskuntateknisen huollon kehittämissuunnitelmiin, asunto-, ympäristö-, viheralue- ja elinkeino-ohjelmaan, sosiaali- ja terveystoimen ohjelmiin, lähiuudistukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Energiansäästö ja toiminnan ekotehokkuuden parantaminen ovat myös haasteita, jotka koskevat kaikkia hallintokuntia.

Kaupunginvaltuusto määritteli vuonna 1997 ensimmäisen kerran kestävän kehityksen yhdeksi kaupungin yhteisstrategioista. Talousarviossa ja -suunnitelmassa vuosiksi 2002 - 2004 on kestävän kehityksen yhteisstrategian lähtökohdana edelleen mainittu kestävän kehityksen asiakirja. Kestävä kehitys sisältyy myös kaupungin arvoihin.

Kestävän kehityksen yhteisstrategia (Kaupunginvaltuusto 14.11.2001)

Helsinki huolehtii kansainvälisen vertailun kestävällä tavalla Aalborgin sopimuksen edellyttämästä kestävän kehityksen toimintaohjelmasta, jonka päätavoitteena on sopeuttaa kaupungin kehitys pitkällä aikavälillä globaalin ympäristön asettamiin ekologisiin reunaehtoihin. Tämä edel-

lyttää luonnonvarojen säästävää käyttöä kaupungin toiminnassa ja hankinnoissa, päästöjen edelleen vähentämistä luonnon sietokyvyn rajoihin, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteuttamista ja ekologisen näkökulman mukaanottoa kaikkeen taloudelliseen suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Kansalaisosallistuminen ja vuorovaikutus

Kestävän kehityksen haaste ei ole pelkästään kaupungin hallintoa koskeva asia. Se koskee myös kaikkia kaupungin asukkaita, asukasryhmiä ja kansalaisjärjestöjä sekä Helsingissä toimivia yrityksiä, valtiollisia laitoksia ja seutuhallintoa ym. Kestävyystavoitteita ei pystytä saavuttamaan pelkällä hallinnollisella ohjauksella ja suunnittelulla, vaan siihen tarvitaan kaikkien yhteiskunnan toimijatahojen yhteistyötä ja sitoutumista.

Sen vuoksi on Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelmaa laadittu Aalborgin asiakirjassa hahmoteltua mallia noudattaen ja kumppanuusperiaatteen mukaisesti vuorovaikutteisena prosessina, jonka osapuolia ovat olleet kaupungin hallinnon eri organisaatiot ja poliittiset päätöksentekijät sekä lukuisat kansalaistason yhteistyökumppanit.

Prosessin tärkeitä työvaiheita ovat olleet neljä kaikille hel-sinkiläisille avointa kansalaisfoorumia sekä kestävän kehityksen teemaryhmien työskentely. Tärkeä on myös ohjelmaluonnoksen laaja lausuntokierros, joka toteutettiin helmi-huhtikuussa 2002 kaupungin lauta- ja johtokuntien lausuntovaiheen jälkeen. Vuorovaikutteisen suunnittelun kehittämisen näkökulmasta voidaan paikallisagendatyö nähdä uudenaikaisena, pitkäjänteisenä ja vaihteittain etenevänä oppimis- ja osallistumisprosessina, jonka tuloksia ovat kaupungin strategisen kestävän kehityksen toimintaohjelman lisäksi myös kaupungin eri organisaatioissa käynnistyneet omaehtoiset kestävyteen tähtäävät kehittämissuunnitelmat.

Aalborgin asiakirjan periaatteiden mukaisesti voidaan kestävän kehityksen toimintaohjelma nähdä paitsi hallinnollisena ohjauksena myös eräänlaisena kaupungin hallinnon ja muiden yhteistyötahojen yhteisenä hahmotelmana tärkeimmistä kestävän kehityksen tavoitteista ja toteuttamiskeinoista.

Varsinaisen ohjelmatyön rinnalla on Helsingin paikallisagendatyöhön kuulunut myös asukasryhmien kestävän kehityksen hankkeiden ja asuinalueiden paikallisagendaryhmien toiminnan tukeminen. Kaupungin tukemia hankkeita on vuosina 1998-2002 käynnistetty yhteensä noin 160. Niiden joukkoon kuuluu 22 alueellista paikallisagendatyön yhteistyöryhmää, jotka pohtivat oman asuinalueensa kehittämistä ja laativat asuinaluekohtaisia kestävän kehityksen visiohahmotelmia tai toimintaohjelmia.

Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelman selostusosa

KESTÄVÄN KEHITYKSEN TOIMINTAOHJELMA
(LOCAL AGENDA 21)

Khs 1996-2340, 78/02411/94
Mietintö 3 - 1997

Khs toteaa päättäneensä 20.2.1995 hyväksyä Euroopan kaupunkien kestävän kehityksen asiakirjan (Ålborgin sopimus) ja lähettää sen virastoille ja laitoksille otettavaksi huomioon toiminnan suunnittelussa. Samalla Khs päätti kehottaa virastoja ja laitoksia laatimaan ympäristökeskuksen johdolla seurantaraportin "Local Agenda 21" hengen mukaisesti vuoden 1995 aikana. Ympäristölautakunta hyväksyi seurantaraportin 1.4.1996. Khs päätti merkitä seurantaraportin tiedoksi 3.6.1996.

Ympäristölautakunnan esitys (1.4.1996) on mietinnön **liitteenä 1**. Lauta- ja johtokuntien lausunnot ovat **liitteinä 2 - 26** sekä energiansäästöneuvottelukunnan selvitys **liitteenä 27**.

Khs toteaa, että Ålborgin asiakirjan tarkoittama paikallinen toimintaohjelma on sisällöltään saman tyyppinen kuin Kvston 18.5.1994 hyväksymä ympäristönsuojelun tavoite- ja toimenpideohjelma. Ålborgin asiakirjan mukainen kestävyuden ajatus on kuitenkin vielä laajempi. Sopimuksen tavoitteena on saavuttaa sosiaalinen oikeudenmukaisuus, kestävä taloudellinen järjestelmä ja ekologinen kestävyys.

Khs toteaa edelleen, että ympäristölautakunnan esitys on kuntasuunnitelmassa vuosille 1996 - 2000 esitettyjen perustelujen mukainen.

Kh:n mielestä kestävän kehityksen toteuttaminen tulee sisällyttää kaikkien hallintokuntien jokapäiväiseen toimintaan. Kestävään kehitykseen tähtäävä yhteiskunnallinen muutos on pitkäjänteinen ja vaiheittain etenevä prosessi, joka koskee kaikkea kaupungin toimintaa. Olemassa olevia organisaatioita ja toimintasuunnitelmia tulee hyödyntää ja kehittää Ålborgin asiakirjan hengen mukaisesti.

Ehdotuksesta saatujen lausuntojen pohjalta Khs ehdottaa ympäristölautakunnan esitystä täydennettäväksi siten, että erityistavoitteeksi mainitaan lisäksi lähiuudistuksen toteuttaminen kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti tukemalla asukkaiden osallistumista ja työllistymistä sekä kehittämällä ekologisesti kestävää korjausrakentamista. Vastuuvirastoina ovat asuntotuotantotoimisto, kaupunkisuunnitteluvirasto, rakennusvirasto, rakennusvalvontavirasto ja ympäristökeskus.

Khs ehdottaa lisäksi, että vastuuvirastona luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä ja toiminnassa kaupunkilaisten ja täällä vieraile

vien henkilöiden tietoisuuden lisäämiseksi luonnon merkityksestä tiedon, elämysten ja osallistumien kautta mainitaan myös Korkeasaaren eläintarha ja sosiaalivirasto (lasten päiväkotitoiminta).

Ellei Kvston käsittelystä muuta johdu, Khs tulee perustamaan paikallishojelman kehittämistä ohjaavan ja valvovan johtoryhmän, jonka kutsuu koolle kaupunginjohtaja. Johtoryhmään kuuluisivat kaupungin johtajisto sekä toimintaohjelman kannalta keskeiset virastopäälliköt. Johtoryhmä raportoi työstään Khlle ja edelleen Kvstolle.

Khs toteaa, että ympäristökeskus vastaa toimintaohjelman käytännön koordinoinnista ja toteuttamisesta yhteistyössä hallintokuntien kanssa sekä tiedottamisesta ja asukasosallistumisen järjestämisestä.

Khs toteaa edelleen, että kerran vuodessa Helsingin kaupungin ympäristökeskus tulee organisoimaan yleisölle avoimen kansalaistason seurantatapahtuman. Tilaisuuteen ja sen valmisteluun kutsutaan elinkeinoelämän, valtion ja tiedeyhteisöjen edustajia sekä kansalaisjärjestöjä.

KHS Kaupunginvaltuusto päättäneenä käynnistää Helsingin kestävä kehityksen toimintaohjelmapirosessin ja

1 kehottaa lauta- ja johtokuntia sekä virastoja ja laitoksia toimialansa kannalta soveltuvien osien toteuttamaan ympäristölautakunnan esityksessä mainitut erityistavoitteet esityslistassa mainituin täydennyksin, kuitenkin niin että kasvihuonepäästöjen osalta noudatetaan valtioneuvoston vahvistamia kansallisia arvoja,

2 kehottaa hallintokuntia kehittämään oman toimintansa kannalta soveltuvia mittareita, joiden avulla voidaan seurata kestävä kehityksen edistymistä toimialakohtaisesti, sekä

3 kehottaa energiansäästöneuvottelukuntaa kiinnittämään erityistä huomiota energiansäästön ohella käytännön mahdollisuuksiin, joilla hiilidioksidipäästöjä vähennettäisiin.

(Hannu Hakala, puhelin 169 2220
Suvi Kemppainen, puhelin 169 2225)

JÄTEMAKSUT

					02.05.2016 Piiu
STARAN VELOITUKSET VAIHTOLAVOJEN VUOKRASTA JA TYHJENNYKSISTÄ					
Vaihtola- vat/vuokra	Tyhjen- nys/puu/sek a	Vaihtola- vat/vuokra	Tyhjen- nys/puu/seka	Vaihtola- vat/vuokra	Tyhjen- nys/puu/seka
2014	2014	2015	2015	2016 1-3kk	2016 1-3kk
					<i>laskut joulu- kuulta 2015 2439,47</i>
102,60	450,05	102,60	165,00	106,02	1240,21
102,60	416,72	106,02	212,04	106,02	1199,26
106,02	1144,51	102,60	389,13	99,18	
106,02	1507,41	106,02	292,30	99,18	
102,60	1102,04	106,02	865,10	106,02	<i>lasku tammi- kuu 2016</i>
102,60	387,63	106,02	217,50	61,56	100,28
102,60	2709,76	102,60	1321,37		
102,60	165,00	102,60	289,00		
106,02	203,69	106,02	885,00		
106,02	1092,78	106,02	554,48		
102,60	1356,58	102,60	282,40		
102,60	1239,91	102,60			
212,04		106,02			
232,56		106,02			
208,62		95,76			
191,52		95,76			
212,04		106,02			
106,02		106,20			
106,02					
2513,70	11776,08	1867,50	5473,32	577,98	2539,75
			2439,47		
			toteutunut 2015 7912,79		

KIERRÄTYSTORI

Helmingin kaupungin sähköinen työväylä

Sosiaali- ja terveysvirasto

Sovellukset
Kaupunkitaso

Hae

Tarkennettu haku
Oma Helmi
Lisää ikkunoihin

ETUSIVU JOHTAMINEN HENKILÖSTÖ TALOUS OSASTOT OHJEET OIKOPOLUT

Sivut / Osastot / Perhe- ja sosiaalipalvelut / Nuorten palvelut ja aikuisosasto / Työllistymisen tuki / Pakilan työkeskus / Kierrätystori

Perhe- ja sosiaalipalvelut

- Johtaminen
- Henkilöstö
- Työn tuki
- Lapsiperheiden hyvinvointi ja terveys
- Lastensuojelu
- Nuorten palvelut ja aikuisosasto
- Nuorten palvelut
- Sosiaalinen ja taloudellinen tuki
- Toimeentulolain maksatus
- Työllistymisen tuki
- Pakilan työkeskus
- Maahanmuuttajapalvelut
- Leena Luhtaselan blogi
- Työllistyminen ja sosiaalinen kuntoutus
- Vammaistyö
- Terveys- ja päihdepalvelut
- Sairaala-, kuntoutus- ja hoivapalvelut
- Henkilöstö- ja kehittämisspalvelut
- Talous- ja tukipalvelut
- Tietohallinto- ja viestintäpalvelut

Kierrätystori

Kierrätystorin tarkoituksena on saada sosiaali- ja terveysviraston hyväkuntoiset, käytetyt kalusteet kierrättämään tehokkaammin kestävän kehityksen ja taloudellisuuden periaattein. Kierrätystorilla tavarain tarjoaja ja tarvitsija voivat keskenään sopia kierrätyskalusteiden ja -tavaroiden vaihtamisesta, noudosta ja kuluikeuksesta.

Kierrätystori on tarkoitettu työnteisille, ei yksittäisille työntekijöille tavaroiden vaihtamiseen tai siirpukoksi.

Tällä sivulla voit ilmoittaa

- mikäli yksikössäsi on hyväkuntoisia ja käyttökelpoisia ylijäämäkalusteita tai muuta tavaraa, joita voit tarjota toiselle yksikölle
- mikäli yksikkösi tarvitsee lisää- tai korvaavia kalusteita tai muuta tavaraa puuttavien tai huonokuntoisten tilalle
- Soten kalustekierrätysohje docx
- Käytetyn irtaimiston kunnostus, poisto ja uudelleen sijoitus

Video-ohje
Kuinka viel tiedon kierrätettävistä kohteista **Annetaan tavaroita** tai **Tarvitaan tavaroita** palstalle. Valitse videon alapalkista resoluutio 1080 p, niin näet tarkemman kuvan ja säädät ääntä.

Ajankohtaista

- Otsikko
- rostenpöytä
- rostenkaappi
- rostenhylly
- Välitehuollon rostenfasi ja allaat
- Välitehuollon kaksi pesukonetta
- Annetaan Konica Minolta kopiokoneen vankasetteja!
- Fysioterapiatalusta /-pöytä
- Käyttöö- vaikka olevan irtaimiston käsittely

➔ Lisää uusi ilmoitus

Linkit

- Vammaisraivatusviraston kierrätystori
- Sorti-asetat
- Poistoluettelot
- ATK-laitteiden poisto-ohje
- Vaarallisten jätteiden jätetuolto ja SER

Annetaan ja tarvitaan tavaroita palstat

Annetaan tavaroita

☐ Mitä tavaraa	☐ Tekijä	Vastaukset	Viimeksi päivitetty
Nestekärryjä	Lunden Anne Marita	0	3.2.2016 13:51
Liinavaatekärryjä	Lunden Anne Marita	0	3.2.2016 13:45
Jäähdytyslaite	Nurkka Nina	0	10.12.2015 9:43
Kassakaappeja	Nurkka Nina	0	26.11.2015 14:51
Työpöytä	Gustafsson Kristina Tarja	0	2.11.2015 12:13
Sähkösäätöisiä Lojer-sänkyjä	Salonen Jaakko	0	2.10.2015 13:19

[+ Lisää uusi keskustelu](#)

Tarvitaan tavaroita

☐ Mitä tavaraa	☐ Tekijä	Vastaukset	Viimeksi päivitetty
Sohva, nojatuoleja	Kiiveri Ulla	0	12.9.2016 9:10
Iso viherkasvi	Saarnisto Anna	0	29.8.2016 15:31
Paperileikkuri, giljotiini	Mvok Metsalantie	0	16.6.2016 12:22
Katukoristeline	Rantasuo Petri Juhani	0	8.5.2016 12:39
sähkösäätöinen työpöytä ja satulatuoli kokeiluun	Pakasto Tiina	0	26.4.2016 10:47
2-4 istuintuolia	Niemi Anna-Mari	0	18.4.2016 15:06
Pieni kaappi x 2	Asuntoryhma majakka	0	1.4.2016 19:40
Toimiston väliseinäsermien jalkoja	Päivärinne Eevastiina Meri	0	20.1.2016 9:59
Vaatekaappi, rekillinen	Voutilainen Niina	0	18.1.2016 11:28
Sohvia, nojatuoleja,sohvapöytiä ja muutama Tv	Rantasuo Petri Juhani	0	6.1.2016 12:24
Fläppitaulu	Uitto Sisko Marjatta	0	14.12.2015 12:53
Sohva ja/tai sänky	Jauhainen Jyri	0	13.11.2015 15:15
Laukkukaappi	Ristioja Liisa	0	6.11.2015 6:49
Pinnasänkyjä ja patjoja	Mäkinen Mikko	0	1.10.2015 14:05

[+ Lisää uusi keskustelu](#)

Viimeksi muokattu 22.9.2015 14:26 Viimeisin muokkaaja **Kuula Mariitta**

Kierrätystori

Kierrätystoria olivat perustamassa Tapani Teurakoski (vas.), Piia Merviirta von Hellens, Asta Sjöberg, Kati Hynninen ja Petri Rantasuo.

Sote- intraan on perustettu **Kierrätystori**, jossa virastomme yksiköt voivat tarjota käyttämättömiksi jääneitä tavaroita muiden yksiköiden käyttöön. Yksiköt ja toimipisteet ilmoittavat Kierrätystorilla omatoimisesti tarjolla olevista tavaroista tai kertovat mitä omassa yksikössä tarvittaisiin. Tavarantojaja ja sen vastaanottaja sopivat kuljetuksista ja muista käytännön seikoista itse. Ennen kuin ilmoittaa kalusteita kierrätykseen, kannattaa kartoittaa löytyykö tavaroille käyttöä omasta yksiköstä.

Hyvää tavaraa menee hukkaa, suree moni muutosten ja toiminnan muutosten yhteydessä. Toiminta saattaa siirtyä uusiin tiloihin, joissa on jo kalusteita tai tilaa on vähemmän, joten tavaraa jää yllä. Myös trendit vaikuttavat huonekalutarpeisiin. Sähköisen työpöydät ovat tehneet vanhoista työpöydistä tarpeettomia. Toiveet ergonomian suhteen ovat muuttuneet ja yhä useampia esineitä tulossa sähköisiä.

Joskus tarvitaan tavaraa pikavauhtia äkillisten muutosten vuoksi. Viime aikoina maahamme on saapunut ennen näkemättömän paljon pakolaisia, joten huonekalujen tarve vastaanottokeskuksissa ja muissa majoituspaikoissa on kasvanut. Virastossamme on tarjolla pöytiä, tuoleja, hyllyjä, laastikostoja, ihan kaikkea - joskus sohvaakin, joita kavattaisiin.

Pakilassa työkeskuksessa tunnistetaan tavaroiden kierrätyspotentiaali, korjataan ja duunataankin tavaroita, mutta kuljetukset ja sorttasemalle viennit rasittavat työkeskuksen budjettia. Siellä ei myöskään ole loputtomasti varastotilaa, joten on hyvä jos tavaraa kierrätetään Kierrätystorin kautta, ilman että Pakilan työkeskuksen tarvitsee toimia välikätenä.

Kestävä kehitys ja taloudellisuus ovat kaupungin arvoja, joten Kierrätystori on käytännöllinen tapa toteuttaa näitä arvoja.

Kierrätystorin intrassa polulla Oikopolut=> Kierrätystori

Kierrätystorilla voit ilmoittaa

- mikäli yksikössäsi on hyväkuntoisia ja käytökelpoisia ylijäämäkalusteita tai muuta tavaraa, joita haluat tarjota toiselle yksikölle
- mikäli yksikössäsi tarvitsisi lisää- tai korvaavia kalusteita tai muuta tavaraa puuttuvien tai huonokuntoisten tilalle

Viestisi muuttanut 1.10.2015 0:30 Viestisi muokkaa [Kuulu Maritta](#)